STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10201

GEZAMLTE SHRIFTN

Abraham Reisen

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אברהם רייזען

געזאמלטע שריפטן

פארלאג „פרייהייט“

ניו יארק, 1928

Copyright, 1928
by the
FREIHEIT PUBLISHING ASS'N, Inc.

פינפטער באנד:

ליעדער

אין מיטען וועג.

אין מיטען וועג

איך שטעל זיך אב אין מיטען וועג.
איך הויב אָן וואס דערמאָנען,
איך הויב אָן וואס דערקאָנען —
איך הער א גרוס פון אלטע טעג.

דער גרינער בוים ביי'ן וואסער שטעהט,
ער שטעהט שוין אָנגעבויגען —
א פויגעל איז פערביי געפלויגען —
דאס הארץ איז פול מיט שרעק און פרייד...

דער פערלאָרענער גלויבען.

בין איך מיר געגאנגען
זוכען יענעם גלויבען
פון די טעג די אלטע,
וואָס איך האָב פערלאָרען.

* * *

עס בעפאלט דער אָווענד —
פינסטער איז דער הימעל.
ווי מיט פעך פערגאָסען —
זעלטען בליצט א שטערען.

גיט א שטילען ציטער
און ער ווערט פערשוואונדען,
און דער הימעל ווידער
טוט זיך אָן אין שווארצען.

און אַ דיקער פחד
לעגט זיך אויף דיין זעלע,
און די אויגען זוכען
ערגעץ ווייט א ליכטעל.

צינדסטו אָן דיר ליכטער
ערגעץ־וואו געבאָרגטע,
און דו ווילסט די שרעקען
מיט דער שיין פערטרייבען.

פרעמדע ליכטער! מאַכען
ליכטיגער דערנעבען;
אין דער ווייטער ווייטקייט
הענגט דערזעלבער חושך.

האָב איך מיך געלאָזען
אין אַ וועג אַ ווייטען
אויפזוכען מיין גלויבען,
יענעם ריינעם, העלען.

ווייט דער וועג ליגט הינטער,
הינטער שטעדט און לענדער,
הינטער טיעפע ימים,
וועלכע ברויזען מעכטיג.

* * *

אין אַ קליינעם שטעדטיל
שטעהט אַ שול אַ גרויסע;
פריה און אָווענד רוישען
דאָרטען אַלטע תפלות...

ביי דער טיר אין ווינקעל
לויכט שטיל דער נר תמיד,
צוויי ליכט שמעלצען, צאַנקען
ביי דעם אַלטען עמוד.

ערגעץ אין אַ ווינקעל
שטעהט אַ גראָהער אַלמער,
אָנגעפילט מיט ספרים —
קומט מיט מרה שחורה...

אין די אלטע ספרים
קום איך זוכען לעבען...
נייעס לעבען, קרעפטען
העלע, ריינע בליקען...

און איך האב געבלעטערט
איין בלאט נאכ'ן צווייטען
און געזוכט בעלויכטונג
פאר מיין וועג, דעם לאנגען...

נאהענט אלע אותיות,
און בעקענט די ווערטער,
דאך דער זין — פערגעסען,
פרעמד אזוי און פינסטער...

כ'האב אין גראהען אלמער
אויפגעזוכט מיין קינדהייט. —
דארט איז זי געלעגען,
ווי א טויב אהן פליגלען.

און געברומט מיט וועהטאג
און געקלאגט מיט וועהמוט
און געבעטען רחמים:
פליגעל! פליגעל! פליגעל!...

הערבסט-געדאנקען

בײ מײן פענסטער בליהט אן אקאציע —
שױן שפעט, שױן שפעט:
עס קומט א פױגעל צופליהען און טשװיטשערט,
און רעדט און רעדט:

„עס װעט די אקאציע פערװעלקען, דאך בליהען —
צוריק, צוריק!
און דו װעסט שטארבען און קײנמאל ניט װיסען
פון גליק, פון גליק!..."

ווער?

אבגעהאקט די פליגעל
האָט מען דיין געדאנק...
ווער האָט דיר געטאָן עס —
ווייסט ניט—ס'איז שוין לאנג!
אפשר, אין דיין קינדהייט,
אפשר, נאָך אין וויגעל,
האָט דיין מאמעס ליעדעל
דיר געשאדט די פליגעל?

אָדער גאָר דער חדר,
נידעריג און ענג:
איילען פיר די ברייטקייט,
איילען פיר די לענג:
און דער געלער רבי
מיט'ן געלען אלף —
איז פאר דיינע פליגעל
גאָר געווען דער חלף?

אָדער שפּעטער, שפּעטער,
ביסט פון חדר פריי,
און דיר וויגקען וועגען,
ברייט און גרין און ניי,—
נאָר די נויט בעוויזען
האָט זיך באלד אין מיטען
און די פליגעל דיינע
בייז דיר אבגעשניטען?...

ווי שטיל

ווי שטיל איז אין וואלד, און ווי שען!
א רוה אויסגעגאָסען —
זייט שטיל, מיינע זאָרגען, זייט שטיל —
אין הארץ ליגט פערשלאָסען!

ניט רודערט, ניט צאַפּעלט, ליגט שטיל,
איך שעם זיך אייך צייגען
פאר בלעטעלעך, בלומען אין גראָז,
פאַר ערנסטע צווייגען.

שלאָפט איין, מיינע זאָרגען — שלאָפט איין.
און הערט צו דעם ניגון
פון פייגעלעך, פליגלעך אין וואלד
און לאָזט אייך פערוויגען!...

אַ ראַטה

אַ, היט זיך מיט דיין רעדען —
    דיין וואָרט, עס קומט פון האַרץ.
די גאַס וועט עס צוטרעטען
    און מאַכען ברודיג, שוואַרץ.

דו רעדסט אַ אַנדער לשון,
    עס קלינגט ווי אַ געזאַנג,
און דאָ דאַרף מען דעם גראָשען,
    זיין דומפּיג־שווערען קלאַנג.

און אַלע פרעמד כסדר,
    געפינסט קיין פריינד אין זיי;
פערשפּאַר זיך אין דיין חדר
    און שטילערהייט פערגעה!...

פלוצלונג ווערט דיר אומעטיג

...פלוצלונג ווערט דיר אומעטיג,
פיהלסט זיך ווי געבייגענער:
האט געריהרט דער וועלט־שמערץ דיר,
צי דער שמערץ, דער אייגענער?

קוקסט אין גאס און יעדערן
אין דעם בליק — בעליידיגונג,
אדער ווי פעראורטיילטע
ווארטען אויף בעגנעדיגונג...

לאזטו זיך אהיים צוריק
שוין א מיד געווארענער,
און דו ווארפסט זיך אויפ'ן שטול
ווי א לאנג פערלארענער...

זיצסטו א פערזונקענער,
זיצסטו לאנג און קלעמסטו זיך,
ווילסטו ווילעון תפלה טהאן —
פאר דיין שאטען שעמסטו זיך...

דריי צייטען...

דו זעהסט דארט צוויי ביינאנד,
זיי שפּילען זיך אין זאמד;
זיי שפּיעלען זיך און יאָגען זיך,
און פרעהען זיך און טראָגען זיך...
אָ, קינדער, קינדער צוויי!
די וועלט געהערט צו זיי.

דו זעהסט זיי צוויי באנאנד,
זיי געהען האנד אין האנד;
זיי האלזען זיך, זיי דריקען זיך,
זיי קושען זיך, זיי קוויקען זיך...
דאָס איז די יוגענד־פּאָר,
דאָס איז — אַ נייער דור!

דו זעהסט דארט איינעם געהן
אליין, אליין, אליין!
אין האנט אַ שטעקען האלט ער,
קוים־קוים ער געהט, באלד פאלט ער...
וועד איז דאָס? ציטערסט אויף?
דאָס איז דער סוף, דער סוף!

לעבענס-אנגסט

עס בעפאלען מיך אנגסטען פון לעבען,
עס בעפאלט מיך פון לעבען דער שרעק.
און וואו נאר דו זאלסט א בליק געבען,
איז צער און טרערען אהן ברעג...

עס זיינען דא מענשען, וואס לאכען
און ווייזען מיר שמחות אהן צאהל...
און הייסען מיר פרעהליך זיך מאכען —
איך פאלג זיי און טו עס צומאל.

דאך געה איך פאר־טאג פון די פריידען,
דערזעה איך די „פרוי" ביי א ראג;
און אנדערע מענשליכע ליידען —
און ס'שרעקט מיך דער קומענדער טאג...

צווייערליי צער.

איך טראג אין הארץ א גרויסען צער —
ער איז ניט מיינער;
א, וועלט, נעם צו פון מיר דעם צער,
ער איז דאך דיינער.

איך האב ביי דיר גענומען איהם,
ביי דיינע קינדער,
געוואלט איהם לויטערן אין הארץ,
איהם מאכען לינדער...

נו. וואקסט ער דארט ביי מיר און וואקסט
און ווערט אלץ שווערער;
א, וועלט, נעם צו דיין צער פון מיר,
איך קאן ניט מעהרער!

מיין אייגען צער איז גרוים גענוג
און גרוים מיין ליידען —
עס האט מיין ארים הארץ ניט מעהר
קיין פלאץ פארביידען!...

דאָס פערשפּעטיגטע ליעד

דו האָסט פערשפּעטיגט מיט דיין ליד,
דו ביסט אליין געקומען;
די וועלט איז יונג, און דו ביסט מיד.
די וועלט האָט זון און בלומען

פערשפּעטיגט ליד! ניט פאַל אראָב,
דו וועסט צוריק פריה ווערען,
ווען טאָג פערלעשט זיין לעצטען שטראַל
און נאַכט פערלעשט די שטערען!...

עס איז געווען...

עס איז געווען אמאָל...
ווי לאַנג — ניט פרעגט —
דער שטויב פון לעבען האָט
די צייט פערדעקט...

איך בין געלעגען
אונטער אַ בוים...
דאָס האַרץ פול ליעבע,
דער קאָפּ — פול טרוים...

און אויף דעם בוים
האָב איך געהערט:
אַ פייגעל זינגט
גאַר אונגעשטערט.

אַ פייגעל זינגט,
אַ פייגעל לאַכט...
מיין צוקונפט דאַן
האָב איך געמאַכט.

טשיריק, טשיריק:
אַ קוש, אַ דריק,
טשיריק, טשיריק:
אַ ווייטער גליק!

טשיריק, טשיריק:
עס קאכט דאס בלוט;
טשיריק, טשיריק:
די וועלט איז גוט...

פלוצים אין דער הויף געהויבען
האב צום בוים איך מיינע אויגען;
וויסט דער צווייג איז דארטען אויבען —
ס'איז דאס פייגעלע פערפלויגען...

כ'האב געזעהן איהם פליהען, פליהען,
זיינע פליגעלעך צענומען;
מיינע האפענונגען, גליקען —
אויף די פליגלען מיטגענומען...

וואו־זשע זוכט מען אויף דעם פויגעל?
כ'האב געוואנדערט טעג און יאהרען;
ניט געפונען איהם שוין קיינמאל
און מיין גליק — זינט דאן פערלארען!

פרייד און טרויער

צווישען דער פרייד און דעם טרויער
שטעהט א מויער...

די פרייד וואָלט אמאָל
צום טרויער געגאַנגען —
צו הויך איז דער מויער,
זי קען ניט דערלאַנגען.

מ׳דאַרף קלעטערן, שטייגען —
דאָס קען ניט די פרייד:
זי קען נאָך צורייסען
איהר זיידענע קלייד.

דער טרויער וואָלט אויך
מיט דער פרייד זיך בעקענט,
דער מויער איז הויך
און קורץ — זיינע הענט...

און ווילען זיי מאַכען
די הערצער זיך גרינגער,
דאַן קלאַפּען זיי אָן
אין וואַנט מיט די פינגער.

די פרייד רעדט פון טרויער,
דער טרויער פון פרייד
און איינער פערשטעהט ניט
דעם אנדערענס רייד...

אויפ'ן ים

1.

און ווידער דער ים און די וועלען־בערג ווידער,
און ווידער די פויגעל בעגלייטען פון הינטען
און שרייען און לאר'מען מיט ווילדען גערודער,
און ווידער די שטורעמס, די קרעכצענדע ווינטען...

און ווידער אין שיף, אין דעם איינזאמען, גרויסען,
אין מיטען דעם הימעל, אין מיטען דעם וואסער.
און ווידער, אַ, וואנדערסטו מיד און פעשרטויסען,
דו אָרימער מענשעל, דו טרוי'ריגער, בלאסער!

וואוהין און צו וועם און צו וואָסערע צילען?
דאָס גליק ליגט בעהאלטען אין אָבגרונד אין טיפען,
דער ים וועט דיין דארשט נאָכ'ן גליק דיר ניט שטילען,
דיך וועלען ניט ברענגען צום איהם קיינע שיפען...

2.

טראָגט זיך אויפ'ן ים א שיף,
אויפ'ן מיטען ים;
פריי דאָס וואסער, פריי דער ווינט,
אָהן קיין שטער און צאָם!

ווינט און וואסער דרעהען זיך,
ווייסען נישט פון רוה;
ווינט און וואסער האַלזען זיך,
שמועסען אויף דו...

אויפ'ן דעק פון שיף שטעהט קוים
ס'מענשעלע, דער האר,
שפּארט זיך אָן פּאָרענצען אָז,
ציטערט פאר געפאהר...

קוקט פון ים דעם ווילדען שפּיל —
די געפאהר איז גרויס —
קוקט און הערט, ווי ים און ווינט
לאַכען הויך איהם אויס!...

3.

די בערוהיגונג

בערוהיגט איז דער ים. שטיל קייקעלט ער די וועלען
און לויטער קוקט ער מילד צום הימעל צו דעם העלען.
עס דאכט זיך, ער, דער ריז איז צום בעשלום געקומען:
ניט העלפען וועט זיין ווארפען זיך, זיין ליארעמען און ברומען.

און אלע זיינע שטארקע, ריזיגע פערלאנגען
וועט ער שוין קיינמאל ניט אין שטאנד זיין צו דערלאנגען.
אויך איהם האט גאט בעשטימט געוויסע וועגען
און קיינמאל וועט ער ניט ארויס פון זיינע ברעגען...

4.

עס האָט צו מיר א וואל געדערט:
„נענוג געוואנדערט שוין, פּאַעט!
דו מיינסט, די וועלט איז ווירקליך גרוים? —
אך, נאָך א י י ן רייזע, און שוין אוים!

א קיילעכדינע איז די ערד —
דאָס האָט מען לאנג שוין, לאנג דערקלערט.
און וואו דו לאָזט זיך זוכען גליק —
דו קומסט צום זעלבען אָרט צוריק"...

5.

אויפ׳ן וואַסער

מיר זיינען אַלע אויפ׳ן וואַסער בלויז;
מיר שווימען שטאָלץ און דרייסט און זיכער.
און איילען זיך צו קומען גיכער
צו דער בעשטימטער שעה צו הויז.

מיט האָפנונגען איז פול דאָס האַרץ און פיעל,
און פול מיט אויסגעטראַכטע גליקען;
מיר הויבען דאַרשטיג אונז׳רע בליקען
אַהין, אַהין צום ברעג, צום ציל!

אַט באַלד, אַט באַלד! — עס שאַלט דאָס ליעד:
דאָס האַרץ מיט היימליכע געפיהלען,
די כוואַליעס וויגען זיך און שפּילען,
זיי גלעט א לינדער ווינט פון זיד...

נו, קומט אַן אייז־באַרג אָן פון נאָרד,
ער קומט מיט קעלט און טויט געצויגען,
מיט טויזענט שפּיצען, טויזענט אויגען —
און ס׳פּלאַצט די שיף, ווי אַן אַקאָרד...

דער ניגון

איך האָב איהר זאָגען פיעל געוואָלט
און האָב געשוויגען;
דאָס וואָרט וואָלט קאַרג און קאַלט געווען,
עס ברויך אַ ניגון...
דער ניגון האָט אין האַרץ גערוהט,
און טיף פערשלאָסען;
כ'האָב שפּעטער ערשט פאַר שטיין און בוים
איהם אויסגעגאָסען.

ווען?

ווענען דריק איך צו מיין ברוסט !
אין דער נאכט פון שטילער לוסט?
ווענעם ליבען פרעס איך צו
אין דער נאכט פון צארטער רוה?

א, די נאכט, זי געהט ארום
און זי מוסר'ט שטיל און שטום:
וואס פערשטוועגדסטו מיך אומזיסט,
ניט געהאלזט און ניט געקוסט?

איך בין שטום און איך בין בלינד,
און דו, ארים מענשען־קינד,
בלאנדזשעסט אומ'עט אזוי שפעט
אהן א מיידעלס האנטס א גלעט.

א טראָפּען...

א טראָפּען לעבענס־פרייד
אין כוס פון לייד
מיר גיסט אריין
און לאָזט מיך שכור זיין !...

איך בעט מיט אויסגעשפּרייטע הענט:
נאָר איין מאָמענט!
בעפרייען זיך פון יאָך,
און שטאַרבען גלייך דערנאָך!

קענסטו?
(פון פרץ)

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואו אלע דורות
זייהען מיט טרערען?

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואָס האָדעוועט שטיינער
און נעהרט בלויז ווערים?

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואו צווישען די זאַנגען
בליהט דאָרט מיין האָפען?

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואו מיין הארץ און מיין ליעבע
וועלען ווען עס איז שלאָפען?...

מיין בעט

איך האָב אלץ שוין בעזונגען,
פון פיעלעם גערעדט,
נאָר קיינמאָל געווידמעט
קיין שורה מיין בעט.

א פריינדין מיין בעסטע
אין נעכט אלערליי,
אין נעכט פון פיעל פריידען,
אין נעכט אויך פון וועה!

וואָס האָב איך מיין בעטעל
שוין נישט אנפערטרויט? —
דעם סוד פון דער ליעבע,
דעם סוד פון דעם טויט.

די הייסטע פערלאַנגען,
דעם העכסטען בעגעהר,
די זיפצען, די טיפסטע,
די אמת'ע טרער...

אין קאפע

כ'האב ליעב אוועקצווזעצען זיך אין ווינקעל פון קאפע
און טראכטען, טראכטען לאנג פון היים, פון ליעב', פון וועה...
ס'איז אנגענעהם אזוי און ליעב, און זיס, און גוט —
אין קאפ ווערט שטיל — די אלטע זארג — זי רוהט...

איך בין א נייער מענש — א ביסעל מיד און קראנק,
מיין ווילען שוואך, דאך שטארק, וואוילינגעריש איז מיין געדאנק.
ער פליהט די גאנצע וועלט ארום און קומט צוריק
און ברענגט פון אלע עקען וועלט צו ביסלעך גליק..

„איטאליען“! אך, ווי היימליך קלינגט דער קלאנג!
נאר מיין געדאנק — ער האלט זיך דארט ניט לאנג:
יאפאן איז שענער נאך און פול מיט סוד און טרוים;
מצרים, וואו עס פליסט דער ניל, און ס'בליהט דער
פאלמענבוים...

און קאליפארניען! אך, דארט בליהט איצטער פרוכט!
(ער האט א ראזען־עפעל אבגעריסען, גלייך פערזוכט:
אך, מיין געדאנק, ער האט אזוי פיעל מוט און קראפט:
ער בייסט די עפעל, און עס פליסט און רינט דער זאפט!)

און באלד פערשווינדט ער ווייטער, ווייטער נאך
דארט אין מאראקא זיינען שעהנע טעכטער דאך:
די אויגען שווארץ, די קערפערם ברוין און שלאנק...
(אומארעמט איינע האט שוין מיין געדאנק!)

איך זיץ אין ווינקעל אין קאַפע ביים קליינעם טיש...
די גלאָז איז קאַלט, מיין שוואונג נאָך היים און פריש...
אך, מיין געדאנק — ער וואָלט נאָך ווייטער ערגיץ־וואו,
אך, שאַדע... ש פּ ע ט... מען מאכט די קאַפע צו!

צו מיין גליק

דיקער טרויער דעקט מיין הארץ...
פינסטער, פינסטער, טריב און שווארץ...
און א וואָלקען פאר מיין בליק
ציהט פאַראויס, פאַראויס —
אַ, ווי שווארץ און גרויס!.. .
רעטע, רעטע זיך, מיין גליק!

גליק מיינס, גליק מיינס, נעם זיך רעכטס;
זעה, ווי ס'טראָגט און יאָגט דאס שלעכטס
מיט אן אימפעט און געלויף...
זעה דעם שטויב, דעם שטויב;
אַ, דו ווערסט צו רויב! —
רעטע זיך, מיין גליק, אנטלויף!..

דער בוים ביים פענסטער

עס פייפט דער ווינט. דער בוים אין פענסטער
קלאפט אַן מיט זיינע צווייגען,
פונקט ווי מיט דראָהענדיגע פינגער —
ער וויל מיר אומגליק צייגען..

איך קוק ארוים — די בלעטער זיינע
פערוועלקט, פערדארט און שיטער;
און אונטען ליגען זיי צעשפרייטע
פון בייזען הערבסט־געוויטער...

איך קוק אריין אין שפּיגעל מיינעם,
פון שרעק אדורכגעדרונגען;
א גרויע האָר, א קנייטש אין שטערן —
מיין הערבסט האָט אנגעקלונגען.

איך האָב אין לעבען...

איך האָב אין לעבען גליק געוואָלט,
געזוכט פון לעבען בלויז דאָס גאָלד...
געזוכט אין היילען און געגראָבען
געוואָלט דאָס גליק און גאָלד צו האָבען...

אָ, קיינער האָט ניט קיין בעגריף,
ווי ווייט געגראָבען און ווי טיף...
ס'איז גרוים געוועזען מיין פערלאַנגען,
איך האָב דאָס גאָלד געוואָלט דערלאַנגען.

אומזיסט דאָס לעבען אָבגעבלייכט:
איך האָב דאָס גאָלד ניט דערגרייכט;
איך גראָב און גראָב און ארבייט פלייסיג
צעהן יאָהר און צוואַנציג, אָט איז דרייסיג...

און איינמאָל... שפּעט אין נאכט געוועזן,
האָב איך אין שפּיגעל זיך דערזעהן,
און האָב זיך ווי פון טויט דערשראָקען:
אָ, זילבער... זילבער — מיינע לאָקען!...

פון אייגענעם קוואל.

אני מאמין

מיט א טרויעריגען ניגון —
און די אויגען פלאמען —
ברומט דער אידביים דאווגען היימליך,
פליסטערט „אני מאמין״:

„אני מאמין, ברומט ער טעגליך —
מארגען, היינט, צי שפעטער,
ווארטען וועל איך אויף משיח —
קומען, קומען וועט ער...

„זאל עס זיין נאך לאנג צו ווארטען,
זאל ער זיך פערזאמען —
איך וועל ווארטען, ניט אויפהערען
זאגען אני מאמין...

„זאל דער גלות זיין ווי ביטער,
זאל מען שווערער פרעסען; —
איך וועל אני מאמין זאגען
קיינמאל ניט פערגעסען...

„אויף דיין הילף, מיין פאטער, האף איך,
וועלטען קאן איך טראגען;
און געדולדיג וועל איך טעגליך
אני מאמין זאגען״...

אויף א פערד א ווייסען...

אויף א פערד א ווייסען
וועט משיח קומען,
האָב איך אין מיין קינדהייט
ציט'ריג שטיל פערנומען,
און אין הארצען האָבען
יונג געבליהט פאנטאזיען,
ווי די רייגסטע בלומען.

*

שוין פערפלויגען זיינען
פיעלע, לאנגע יאָהרען —
ס'לעבען האָט דערעסען.
משיח'ן פערגעסען...
דאָך דאָס פערד, דאָס ווייסע,
פון דער שענער מעשה
לעבט נאָך אין זכרון.

ווי דאָס גאנצע לעבען
שלעפט זיך שווער מיט פּלאָגען !
היי, דו פערד, דו ווייסער,
קום און זאָלסט מיך טראָגען.

טראָג מיך, וואו ס'איז פרידען,
וואו אתרוגים בליהען,
ווארט ניט אויף משיח —
לאָמירביידע ציהען !..

דער אויווען
(פון ליטא)

שטעהט אין שטוב אַ גרויסער אויווען,
ווי ער וואָלט זיך ווען רייצען...
און די אָר׳מע בעל־הבית׳טע
האַלט איהם שטענדיג אין איין הייצען...

ס׳איז אַן אַלטער בייזער אויווען,
קוקט אַזוי מיט צער און רוגז;
ס׳וויל אויך נאַפט אין איהם ניט ברענען,
תמיד שטעהט ער קאַלט און ברוגז.

צעהנדליג שוועבלעך אויסגעריבען,
אַנגעלעגט די בעסטע „קאָרע״ —
ער פערלעשט אַלץ מיט זיין אָטעם,
ווי געשאַדט וואָלט איהם עין־הרע...

און עס העלפען איהם קיין סגולות:
ס׳שפּאַרט דער רויך אַלץ אומגעהייער...
און די אָר׳מע פרוי — זי שטיקט זיך,
און עס זעהט זיך קיין פונק פייער...

הויבט זי אָן דעם מוליער שילטען —
(יענער איז שוין לאַנג געשטאָרבען!...)
טראַגט זיך אָן דער מאַן פון דאַוונען,
פאַלט ער גלייך איהר פּאַר אַ קרבן...

לויפט ער ווידער אין בית־מדרש,
דארט איז רוהיג, דארט איז ווארים —
כאפען צו זיין טייל די קינדער,
און זי וויים ניט פון דערבארעם...

און דאס האלץ וויל אלץ ניט ברענען,
ביי דער אר'מער קראנקער מאמען,
דאך אין הארצען ברענט א גהינום,
אזש די דארע באקען פלאמען...

##ביים גרעניץ

כ'שטעה אין ווייסטען פעלד ביים גרעניץ.
ס'ציהט מיך ווייטער. נישט צו מאכען:
צוויי סאָלדאטען היטען, וואכען —
אַ, ווי לאנגווייליג ביים גרעניץ!

צוויי סאָלדאטען וואכען, היטען,
כ'זאָל די גרעניץ ניט אריבער...
אויפ'ן ווייסטען פעלד ווערט טריבער:
צוויי סאָלדאטען וואכען, היטען.

צוויי סאָלדאטען מיט די זעבעל...
פאר מיר, הער איך, לידער קלינגען...
אַ, ווי וואָלט איך איבערשפרינגען! —
ביי דער גרעניץ פאלט א נעבעל...

צוויי סאָלדאטען שטיל מארשירען...
פאר מיר, זעה איך, צינדט זיך פייער
אין אַן אנדער וועלט א פרייער
צוויי סאָלדאטען שטיל מארשירען...

צווישען מויערען...

צווישען מויערען
אין דער נייער וועלט —
טראָגט פאר ד׳אויגען זיך
אונזער אַלט געצעלט.

פליהען אויטאָס אום
ציטערט אויף די ערד —
בענקען מיר אויך דאָ
נאָך דעם ווייסען פערד.

ברענען פייערן,
בלענדען דאָס געזיכט,
דאָך עס גלעט אונז נאָך
פון דער היים דאָס ליכט.

רווישען מיטינגען,
רעדנער קומען אָן,
דאָך אין אויער קלינגט
אַלץ דעם מגיד׳ס טאָן.

„טיפּארערי“ זינגט
יעדעם קינד און „באַי“
אין די אויערען קלינגט
דעם בעל־תפילה׳ס „אוי!“

אלעס, וואָס מיר זעה'ן
זעהען מיר אין צוויי:
אין דער נייער פרייד
ברומט די אלטע וועה...

יענע...

יענע ווינטעלעך די קיהלע,
אין דער אלול נאכט,
און די שוהל, און דער בעל תפלה —
אלץ האָט אויפגעוואכט.

אין דעם רוישיג לאנד און ווייטען
זעהסטו ווידער זיי,
און עס לעבען אויף די צייטען
פון דיין פרייד און וועה.

ווי זיי קומען נאָכאנאנדער,
יענע נעכט און טעג —
אין דיין לעבענס לאנגען וואנדער,
אויף דיין נייעם וועג!

ווי עס לויכט נאָך יענער שימער
פון די אלטע ווענט!
דאָס פערלאָשענע אויף אימער
צינדט זיך אָן און ברענט!

און ווי ווייט דו ביזט פון אלטען
און ווי נאָהענט דאָך,
און ענטרונענע געשטאלטען
געהען אלץ דיר נאָך!..

אין דער היים

אין דער היים דאָרט אין דער אַלטער
איז שוין הערבסט לאַנג, טריבער וועטער.
פון די ביימער פאַלען בלעטער
און עס בלאָזט אַ ווינד אַ קאַלטער.

אין דער היים דאָרט וואַנדלען אום'עט
דונקלע, פינסטערע געשטאַלטען — — —
אין בית־מדרש אין דעם אַלטען
שוועבט ארום אַ גרויער אומעט.

אין דעם היים דאָרט אַלעס שרעקט זיי...
בלעטער פאַלען, ס'וועלקען גראָזען,
הייזלעך שטעהען וויסט פערלאָזען
און אַ קראָהע קומט און וועקט זיי...

אין דער היים דאָרט לעבט זיך שווער זיי,
טראָגט זיך אין דער לופטען וועהען,
איינגעהאַלטענע געשרעהען —
אין דער ווייטער היים — איך הער זיי!..

היימישע טעכטער
(אַ ניו־יאָרקער בילד)

איך געה אין די רווישענדע גאסען —
שוין זעקס איז דער זייגער פאַרנאַכט —
אין רייהען אין שוואַרצע זיך ציהען
די אידישע טעכטער פערשמאַכט.

אַ, אידישע טעכטער פון שעפער!
אין בליק אייערם זעה איך געהיים,
דעם חן פונ׳ם אידישען שטעדטעל,
דעם גלאַנץ פון דער ווייט־ווייטער היים..

איהר געהט איבער שטיינערנע סטריטען —
די ערד און דער הימעל פערשטעלט;
דאָך דופטען נאָך אייערע קליידער
די דופטען פון שטעדטעלשען פעלד...

און קוק איך אייך אָן אַלע טיעפער,
דערזעה איך נאָך מעהרער און נאָך:
די קרוינען פון טויזענטער יאָהרען —
זיי גלאַנצען ארויס פון דעם יאָך...

דען אַלע זייט איהר דאָך בת־מלכות,
דער יחוס רוהט שטיל אייך אין בליק...
ווי זייט איהר פערשקלאַפט איצט געוואָרען!
ווער ברענגט אייך צום קעניג צוריק?...

צו אַ שלומית
(אַן אַמעריקאַנער לידעל)

אַ, שולמית מיינע! שאַדע,
וואָס דו ביסט קיין הירטין נישט:
נישט אויף גרינע בלומען־בייטען
האָב איך דיך צוערשט געקושט!

אַ, שולמית מיינע! שאַדע,
וואָס קיין קעניג בין איך אויך
און אין שלעסער נישט געבראַכט דיך,
נאָר אין צימער — פינף־שטאָק הויך...

און געקלונגען האָבען לאַנג מיר —
ס'איז געווען אַ ווינטער־נאַכט —
ביז דער הויז־היטער, פערשלאָפען,
האָט די טיר אונז אויפגעמאַכט...

אַ, שולמית מיינע! שאַדע,
וואָס אויף מאָרגען אין דער פריה
האָסטו זיך געאײַלט — געלאָפען
צו דער אַרבייט, צו דער מיה...

אין מינוטען ווײסטע...

אין מינוטען ווײסטע,
ווען ארום איז שווארץ,
גאָט, מיט ליעבע־קוואלען
פיל מיר אָן מײן הארץ...

אלץ איז אזוי עלענד,
ווייסט ניט וואָס צו טהאָן;
גאָט, מיט ליעבע־קוואלען
פיל מײן הארץ מיר אָן!

און די אָרעמס מײנע
ברײט און שטארק מאך זײ,
אז די וועלט אומארמען
זאָל איך מיט איהר ווערה!

דער ערוואַרטעטער טאָג.

יום שכלו טוב.

ווי וועניג מיר האָבען יום־טובים,
די וואָכעדיגע טעג אַזוי פיעל.
מיר וואַרטען אויף יום־טוב און וואַרטען
און בלאָנדזשען און טומלען אָהן ציעל.

צי ווייסט איהר דאָך, אָרימע מענשען,
איהר, קינדער פֿון זאָרג און פֿון פּלאָג, —
עס ליגט נאָך וואו ערגעץ בעהאַלטען
א יום־טוב'דיג־אייביגער טאָג...

ער ליגט אין דעם שויס פֿון דעם הימעל
און גליהט אין דער זון פּורפּור־רויט;
ער קאָן זיך פֿאַר אונז נאָך ניט ווייזען —
עס איז נאָך די ערד פֿול מיט קויט...

זי וועט אָבער ריין אַמאָל ווערען —
(דער מענש — ער מוז העלפֿען דערצו!)
און נידערן וועט ער פֿון הימעל
מיט ליכט און מיט שטראַלען און רוה...

דער טויט פון נביא

עס האָט זיך דער זקן פון שלאָף אויפגעוואַכט
אין מיטען דער שטילער, דער פינסטערער נאַכט,
געבעטען געהינם פערד און וואָגען צו שפּאַנען
און גיכער און שנעלער אַנטלויפען פון דאַנען.

— „וואוהין?" האָט דעם זקן זיין תלמיד געפרעגט. —
„אהין, וואו די שלעכטס און די רשעות זיך ענדט!
אהין, וואו מען קאָן נאָך דאָס רעשט ביסעל יאָהרען
פערברענגען אין תפלה, אין טראַכטען אין קלאָרען"...

און ס'האָט זיך דער זקן אין וואָגען געזעצט,
געוואָרפען מיט טרויער די בליקען צום לעצט
אויף אַלץ, וואָס געווען איז אַזוי איהם דערווידער:
דער נאַרישער טומעל, דער דומער געררודער...

און שטילער, און שטילער איהר, בוימעלעך, שווייגט,
און שטעגעלעך, וועגעלעך שפּורען ניט צייגט,
עס זאָלען די שפּורען די ווינטען פערטראָגען,
און זאָל מען ניט זוכען, און זאָל מען ניט יאָגען!..

אָ, זקן דו אַלטער, אָ גוטער פּראָפעט,
עס איז דיין אַנטלויפען פון מענשען צו שפּעט!
מיר האָבען פערבלאָנדזשעט אין קרום-לאָמע וועגען
און זוכען כאָטש איינעם דעם וועג אויסצופרעגען.

דער וועג ווער קען וויסען? דער וועג האָט קיין סוף —
ער האָט איהם געפונען אין אייביגען שלאָף.
און מיר בלאָנדזשען ווייטער אָהן אָנהויב, אָהן ענדע —
עס קלינגט אזוי טרוי׳ריג די פרישע לעגענדע!...

דער פּרעמדער

וואָס מאכסטו זיך פּלענער, דו מענשעל, דו נאַר?
דו מיינסט אויף אַן אמת, אז דו ביזט דער האַר.
אַז דו ביזט דער האַר אויף אַלץ וואָס פּאַסירט —
אַך, הינטער דיין פּלייצע א פּרעמדער רעגיערט...

דו טראַכסט פון דיין ליעבער, אַט מאַהלסטו זיך אויס —
פון צימערן ליכטיגע מאכסטו דיין הויז,
און דאַ וועט דאַס בעט שטעהן, און דאָרטען די וויעג —
דאַן בלאָזט נאַר דער פּרעמדער טראָמפּייט: צו דעם קריעג!

דאַן געהסטו בעלאָדען מיט שווערען געוועהר —
אדיע דיינע טרוימען — דו קומסט שוין ניט מעהר...
פּאַראויס שרייען ראָבען ווי גליקליך פון רויב,
און ס׳פּייפען די קוילען און מאַכען דיר טויב...

דוד'ס פידעל

גערוידמעט אפרים ציםבאליסט.

אויפ'ן וואנט פון קיניגס חדר
הענגט אַ פידעלע כסדר;
שפעט אין נאכט, ווען אלע שלאָפען,
קומט אַ ווינט, א ווינט פון צפון,
און ער ריהרט די סטרונעס אָן,
און עס יאָמערט טאָן נאָך טאָן...

און די קלאנגען רופען, וועקען,
און ס'ערוואכען טיף אין שרעקען
אלע כהנים און זקנים
און פערזאמלען זיך אינאיינעם
און זיי וויינען: גאָט, אָ, גאָט,
ס'פאָלק איז אָרים און צו שפּאָט!

* * *

אָ, די אור־אלטע לעגענדע
ציהט ביז היינט נאָך, האָט קיין ענדע,
און פון צפון בייזע ווינטען
ווילען אלץ נאָך ניט פערשווינדען —
און די נאכט איז לאנג אָהן סוף,
און דער עולם טיף אין שלאָף.

די, וואָס וואַכען אָבער, הערען
אין דער נאַכט אָהן שיין, אָהן שטערען,
ווי עס גיסען זיך און ציהען
זיסע, צאַרטע מעלאָדיען
פון א נאָהענט־ווייטען לאַנד,
פון א קעניגליכער האַנד...

ביבלישע מאטיווען.

אין טאָל

(פון יחזקאל)

ס׳האָט גאָטס האַנד מיך אָנגעריהרט,
און דערפיהלט האָב איך זיך ריינער:
צו אַ טאָל מיך צוגעפיהרט —
און דער טאָל איז פול מיט ביינער.

אָנגעוואָרפען, אָנגעשאָרט
זיינען ביינער דאָרט געלעגען,
אויסגעטריקענט, אויסגעדאָרט,
אָהן אַ חיות, אָהן בעוועגען.

פרעגט מיך גאָט: דו מענשען־קינד,
קענען זיי אַמאָל אויפלעבען?
כ׳האָב געענטפערט: איך בין בלינד! —
ווען דו ווילסט, קאָן אַלעס געבען.

האָט אַ ברום געטאָן גאָטס קול:
אויף די ביינער זאָג נבואה:
העיי, איהר ביינער אין דעם טאָל,
קומען וועט נאָך די רפואה...

ווערט פון טויט צוריק ערוואכט,
און איהר זאָלט צוריק אויפלעבען,
נייע הויט זאָל זיין געמאכט,
און אַ נייער גייסט — געגעבען!

כ'האָב געטהאָן באַלד גאָטס בעפעהל, —
איז א שטורעם אָנגעקומען,
ביין צו ביין איז אויפ'ן שטעל,
אויפ'ן אָרט צונויפגעקומען.

פלייש און אָדערן און הויט
אויף די ביינער אָנגעצויגען,
נאָר עס איז נאָך אַלץ דער טויט
זיי געלעגען אין די אויגען...

און דערהערט האָב איך גאָטס קול:
געה צום ווינט און זאָלסט איהם זאָגען:
ער זאָל בלאָזען אין דעם טאָל,
צו די מתים חיות טראָגען..

און פון אַלע עקען וועלט
זיינען ווינטען אָנגעקומען,
ס'האָט א חיל זיך געשטעלט
מיט א לאַרימען און ברומען.

אויף די בערג...

אויף די בערג, אויף די בערג—
דאָרט הערט מ׳איז שוין טריט...
דער אַנזאָגער געהט
פון ליעבע און פריד.

בעפרייט איז דאָס פאָלק
פון יאָך און פון צוואַנג,
און פייערט זיין פעסט
מיט פרייד און געזאַנג...

די בלוטיגע שטאָדט

אַ, בלוטיגע שטאָדט,
פול זינד און פול רויב!
ביסט פול מיט געשריי,
מיט רויך און מיט שטויב!

מען יאָגט און מען פאָהרט —
עס רעש'ט און שאַלט,
עס טראָגען זיך פערד,
די בייטש — ווי זי קנאַלט!

און פרויען פערפוצט —
זיי דרעהען זיך אום...
געפעלשט איז דער חן
מיט פארב און פערפום...

אַ צויבער אין זיי!
די ערד אונטען — ברענט...
דאָס פאָלק איז פערקויפט
דורך זייערע הענט...

פון ירמיה

1.

ניט בעוויין דעם טויטען,
מתים ניט בעדויער!
אויף דעם אָר'מען וואנד'רער
מעהר און טיפער טרויער!

גרויס איז יענעמס וועהטאָג,
ווער ס'פערלאָזט זיין לאנד
און צוריק צו קעהרען
קיינמאָל ניט איז שטאנד..

2.

ווּעה איז יענעם אויף דער וועלט,
ווער זיין הויז אהן משפּט שטעלט,
און דעם חבר אויסגענוצט,
און די צימערן פערפּוצט.

און די ווענט געפּארבט פערשידען
מיט דער ארבייט פון דעם מידען.
ניט קיין פּארב איז דאָס, נאָר בלוט!
ווּעה איז יענעם, ווער דאָס טוט...

פון קהלת

כ'האָב געזעהן די גרויסע רשעות,
וואָס איין מענש טוט אָן דעם צווייטען
און די טרערען פון בעטריבטע,
און דעם פרייען גייסט אין קייטען..

און די אַלע אונטערדריקטע
מוזען נאָך די טרערען שטיקען ;
און ניטאָ פאר זיי קיין טרייסטער,
ווער זאָל הילף אין נויט זיי שיקען...

און בעטראכט האָב איך דאָס אלעס,
ווי די וועלט איז שלעכט, פערדאָרבען...
ליב איך בעסער יענע, וועלכע
זיינען לאנג שוין אויסגעשטאָרבען...

בעסער אָבער איז נאָך יענעם,
וואָס איז גאָר דאָ ניט געבאָרען, —
האָט פערשפּאָרט צו זעהן די אומרעכט
אין די קורצע לעבענס־יאָהרען...

3.

כ'האָב גאָטס וואָרט אין מיר דערפיהלט
און געלאָזט מיך איבעררעדען.
און זינט דעמאָלט — מיט גאָטס־וואָרט —
שטעה איך אויס געשפּעט און ליידען.

און איך רעד פון זינד און רויב
און פון דומע בייזע זאַכען;
קוקען זיי מיך שפּאָטיש אָן,
און זיי שפּאָסען און זיי לאַכען...

האָב איך מיר געזאָגט: גענוג! —
אויך מיין לעבען איז מיר טייער!
ברענט גאָטס וואָרט דאָך אין מיין האַרץ,
ווי א פלאַמענד העליש פייער.

האָב איך מיך געטראַכט: בין מיד,
און צו שווייגען שוין בעשלאָסען;
האָט דאָס וואָרט פון גאָט אין מיר,
ווי א פייער זיך צעגאָסען.

4.

דו ביסט גאָט צו פיעל גערעכטער,
און ווי קאָן איך קעגען־רעדען?
כ'וויל ביי דיר בלויז משפט פרעגען,
זאָלסט מיין פראַגע מיר בעשיידען:

אַך, פאַרוואָס דער וועג פון שלעכטע
אויסגעפלאַסטערט איז מיט גליקען,
און זיי געהען צו דער רשעות,
ווי אויף פעסט־געבויטע בריקען?...

און ווי בוימער טיף געוואָרצעלט
וואַקסען זיי און ברענגען פירות,
און אַזוי פערשפרייט זיך אומרעכט
ביז די שפעטע, ווייטסטע דורות?

*

*   *

קיינער האָט מיך ניט גערופען,
כ'בין צו אייך אליין געקומען,
און נעזוכט האָט מיך ניט קיינער,
כ'האָב אליין זיך אויסגעפונען.

רוף און הער ניט אויף צו רופען,
ווי א שופר זאָלסטו שאַלען;
זאָג דיין פאָלק — עס איז געשטרויכעלט,
זאָג דיין פאָלק — עס איז געפאַלען!

5.

אויסגעגאנגען איז דער גוטער,
שטיל פערלאזט די שלעכטע וועלט;
וועמען האט זיין טויט בענומען,
ווער בעמערקט — דער גוטער פעהלט!

גוטע, פרומע לייט פערגעהען,
קיינער גיט דערויף קיין קרעכץ,
ווייל די וועלט איז פול געמיינהייט,
פול פערדארבענקייט און שלעכטס...

הוי החוקקים
(פון ישעיהו)

העיי, איהר שרייבער און איהר קריצער,
פון געזעצען וועגען זינד;
ניין, איך קאן אייך ניט פערטראגען,
אייער שרייבען — לויטער ווינד!

דען דער עלענדער, געדריקטער,
ווען צום ריכטער־הויז ער קומט,
שפעטען אוים איהם אלע ריכטער,
און גערעכטיגקייש פערשטומט.

און אלמנות און יתומים
און דאם אר׳מע פאלק דורכאוים
האט זיך ניט צו ווענדען ווענדען,
ביז דער צארן־טאג ברעכט אוים...

זעהט, ער טראגט זיך פון דער ווייטען,
איינגעהילט אין פלאם און בלוט;
העיי, איהר ריכטער, וואו אנטלויפט איהר
אין דעם טאג פון דין און גלות?!

דער שומר

— שומר, שומר, אויף דער וואכט —
זאג, וואס הערט זיך מיט דער נאכט?

זאגט דער שומר און ער ברומט:
„ס'דאכט, דער טאג — ער קומט, ער קומט...

ברומט דער שומר אויף דער וואכט:
„דאכט זיך טאג און דאכט זיך נאכט;

פרעגט ניט בעסער, וואס און ווען
ב'וויים אליין ניט — כ'קען ניט זעהן"...

שיר השירים

(פראגמענטען)

1.

איך אליין — איך שלאף,
ס'הארץ איז וואך אין מיר;
כ'הער מיין ליעבסטענס קול,
כ'הער, ער קלאפט אין טיר:

— עפען שוועסטער מיין,
ס'איז דיין טיר פערמאכט —
מיינע לאקען — זעה —
נאס פון טוי און נאכט...

2.

אוי, ירושלים־טעכטער,
אייך האָב איך בעשוואָרען:
ווייסט איהר אפשר, וואו פארפאלען
איז מיין פריינד געוואָרען?

אויב איהר וועט איהם וואו געפינען,
וואָס זאָלט איהר איהם זאָגען?
כ'בין פון ליעבע קראנק געוואָרען,
כ'קאָן שוין ניט פערטראָגען.

— אָ, דו שעהנסטע פון די פרויען,
ווער איז דיין בעשערטער,
וואָס דו האָסט געלאָזט זיך זוכען
איהם אין אַלע ערטער?

— ראָזיג־ווייס איז ער, מיין ליעבער,
מעהר פון אַלע טייער;
זיינע לאָקען — שווארץ ווי ראָבען,
זיינע אויגען — פייער...

8.

איך וואָלט פאַר אַ ברודער דיך האָבען געגלוסט,
וואָס האָט ביי איין מאַמען געזויגען די ברוסט,
דאַן וואָלסטו געוועזן מיר ניט פרעמד און ניט ווייט
און קושען דיך וואָלט איך אין גאַס צווישען לייט.

גאט און טייוועל.

גאָט און טייוועל

אָפּטמאָל דאַכט מיר, אַז מיר זיינען
כפוי־טובה צו דער שטאָדט;
יאָ, די שטאָדט רעגירט דער טייוועל, —
אָבער ערגער דען ווי גאָט?

*   *   *

ריזיג־הויכע הייזער שטעהען —
טייוועלס גייסט האָט זיי געבויט...
דאָרטען וואוינען פיעלע קינדער
פון דעם עלענד, פון דער נויט...

הויכע ריזיגע פאַבריקען, —
און עס יאָגט פון זיי אַ רויך,
שווארצער רויך — דעם טייוועלס זעלע
און דעם טייוועלס שווארצער כח...

דאָך עס ארבייטען דאָרט קינדער
פון דעם עלענד, פון דער נויט, —
אמת, אלץ געהט פאַר'ן טייוועל,
זיי אליין דאָך קריגען ברויט...

און דער טייוועל האָט אויך ליעבלינגס.
פונקט ווי גאָט — ער איז ניט שלעכט;
מאַנכע קינדער לעבען לוסטיג
דורך די טעג און דורך די נעכט...

שלאַנקע פרויען, זיסע מיידלעך
קומען זיך צונויף אַמאָל,
און זיי בויגען זיך און וויגען,
און גן־עדן ווערט אין טאָל...

טייוועלס ליעבלינגען! — זיי קומען
צו די מיידלעך אין געצעלט,
און זיי טאַנצען און זיי הוליען —
אַ גן־עדן אויף דער וועלט...

יאָ, אין שטאָדט רעגירט דער טייוועל,
דאָך ניט שלעכט, ווי מאַנכער מיינט,
און דער גאָט, דער עקס־רעגירער,
זיצט אין הימעל און ער וויינט...

דעם דיכטערס ירושה

דאָס גייסטיגע גוטס, וואָס עס וועט נאָך איהם בלייבען,
דאָס בלייבט פאר דער פרעסע ירושה:
זי וועט אלע ברעקלעך און שטיקלעך אויפקלייבען
מיט יראת הכבוד און קדושה.

פאר יעדערע שורה, פערקלעקטע, פערמעקטע,
וועט לאָזען זי זוכען עקספּערטען,
און וועט ביי זיי בעטען מיט הענט אויסגעשטרעקטע:
ענטדעקט אונז די טייערע ווערטען!

און דאָרט, וואו ער האָט נאָר א שפּאס בלויז געטריבען,
ענטדעקט מען דעם העכסטען טראַגיזם,
און דאָרט, וואו ער האָט סתם אזוי זיך געשריעבען,
דערקלערט זי מיט טיף סימבאָליזם!

און וועט אנאָנסירען מיט אותיות די גרעסטע:
„מיט שווערינקייט איז אונז געלונגען
צו קריגען פון דיכטער די ווערק זיינע בעסטע,
וואָס ער האָט ביים ענדע געזונגען!"

און אָבדרוקען וועט זי זיין בילד אין איהר קרעמעל,
— זי וויים, ווי צו האנדלען מיט שכל;
און נעמט עס אריין אין דעם טויט־שווארצען רעמעל —
זיין בילד מיט'ן ביטערן שמייכעל...

דער אמת

עס זיינען דאָ אמת'ן פיעל —
איך האָב מיך געלאָזט אָפט פערפיהרען;
איך האָב זיי שוין אַלע דערקענט,
פערשטעה זיי לויט קלאַנג און קאָלירען.

עס קלינגען די אמת'ן הויך,
און דופטען מיט ריחות און פאַרבען,
דאָך ווי נאָר דו קוקסט זיי אָן נאָהנט —
זיי ווערען פערשטומט באלד און שטאַרבען...

איך האָב זיי געהאַלטען שוין פיעל,
פאַר פיעלע געקעמפט, פיעל פערטיידיגט;
זיי האָבען מיך אַלע גענאַרט,
און כ'פיהל מיך בעטראָגען, בעליידיגט...

דאָך גיב איך מיין ליעבע ניט אויף
צום אמת, צום איינציגען קלאָרען;
ער מוז זיך בעווייזען אמאָל —
בעלויכטען מיין רעשט ביסעל יאָהרען...

צו די הימלען

ניד'ריגער — ניד'ריגער, הימלען, צו אונז !
אראָב צו אונז נידערט !
אַלץ האָט פערלוירען זיין שטאַלץ פון אמאָל,
אַלץ איז פערברידערט.

רייך זענט איהר, הימלען מיט שטערען א סך,
מיט זון און לבנה.
די ערד איז א וויסטע און קוקט צומאָל אויס —
אַן אַר'מע אלמנה.

און קינדערלעך קליינע און גרויסע אַהן צאָהל,
פיעל קראַנקע און הוסטען,
זיי רייסען דעם פאַרטוך פון מוטער דער ערד
און ציהען די ברוסטען...

ניד'ריגער, ניד'ריגער, הימלען צו אונז ! —
מיר בעטען מיט טרערען,
מיר וועלען פאַר עלענד, ווי עפּעל פון בוים,
רייסען די שטערען !

די אָרימע

מיך אַרט ניט: כ'האָב גוטס אייך געטהאָן.
און איהר האָט עס גאָרניט פערדינט;
מיך אַרט, וואָס איך האָב מיך דערוואוסט,
אַז איך בין געווען אַזוי בלינד...

איצט האָב איך שוין אַלעס דערזעהן,
דאָך שרעקט זיך ניט, אָרימע, ניין!
צעשטעלט זיך אין רייה ביי מיין טיר,
איך בין נאָך אַלץ גוט ווי געווען.

געמיינט, איהר זענט אָרים אין גוף,
איצט האָב איך דערזעהן אייער זעל.
ווי אָרים און נאַקעט זי איז —
בעקומט זשע אַ גרעסערן טייל...

אין זומער

אין זומער וויינט דאס הארץ.
און טרויער־פול איך פרעג:
אך, ווער וועט ווייזען מיר
צום גרינעם פעלד דעם וועג?...

עס האט די שטאדט פערשטעלט
דאס פעלד און וואלד ארום...
אך, ווער וועט ווייזען מיר,
וואו בליהט ערגיץ א בלום?

דער פויגעל אין שטייגעל

א פויגעל זיצט אין שטייגעל,
דער שטייגעל הענגט ניט הויך...
ער האָט דאָרט מילך און גרויפּען,
אַ שטיקעל צוקער אויך...

און וויל ער זינגען, קאָן ער
דאָרט אויך פון מאָל צו מאָל.
(א שאָד איז נאָר, אין שטייגעל
קלינגט דומפּ אזוי דאָס קול...)

קומט מאַנכער ווינטער־אָוועגד,
פערדרימעלט ער זיך באַלד,
איהם חלומט אלטע פרייהייט
אין קאַלטען לעערען וואַלד...

די בומער וויים פערשאָטען,
דער פראָסט מיט נאָדלען שטעכט.
די פליגלען זיינע פריהרען,
און יעדער פעדער ברעכט...

ער כאַפּט זיך אויף דערשראָקען
און קוקט אין שטייג זיך אום...
אַ חלום — גאָט צו דאַנקען,
און פּיקט א גרייפּעל פרום...

פאר'ן בילד

קיין מזוזה אין מיין צימער,
כ'בין, מיין קינד, ניט רעליגיעז;
כ'האב אין גאט שוין לאנג פערגעסעז,
און דער טייוועל איז ניט בייז.

ניט קיין גאט און ניט קיין טייוועל — —
אין א צימערל אזא
וואלט דאך טרויעריג געוועזען
נאכ'ן טעגליכען הו־הא...

ביסטו דאך, מיין קינד, גוטהארציג:
האסט דיין בילד מיר לאנג געשענקט,
און מיין אפיקורסיש צימער
הענגט דאס פריינדליך און פערבענקט.

כ'קום א היים און נעהם א ביכעל, —
אך, ס'איז אלץ אזוי בעקאנט!
אלע חכמות דום און נישטיג,
און איך ווענד מיך צו דער וואנט;

ביי דיין בילד, עס הענגט אין מזרח,
שטעה איך מיט א שווער געמיט,
פליסטער שטיל און לאנג א תפילה,
ווי דער בעסטער, פרומסטער איד...

צו אַ כּלה
(אין אַלבום)

וואָס חלומ'סטו, אַ, ליעבע כּלה,
בשעת דו שלאָפסט ביי נאכט אין בעט?
צי חלומט דיר: דיין שענער חתן
שטעהט נעבען דיר און קושט און גלעט.

ער קושט די בעקלעך און די ליפּען
און פליסטערט שטיל: ווי האָב איך האָלד
מיין ליעבע, שעהנע, גאָלד'נע כּלה, —
און טוט דיר אָן אַ קייט פון גאָלד?...

אַ קייט... אַ קייט... אַ גאָט, בעשירם
דעם חלום פון אַ שלעכט בעשייד:
דאָס גאָלד זאָל קיינמאָל ניט פערשווינדען,
און בלייבען זאָל ניט בלויז די קייט...

ליעבע.

ניטאָ קיין האַלט

ניטאָ קיין האַלט,
ס'איז קאַלט, ס'איז קאַלט,
ווי ס'וואַלט מיט טויט געבלאָזען — — —
און זי — זי האָט פערלאָזען.

דו קוקסט זיך אום
אַרום, אַרום —
ווער זאָל אַ וואָרט דיר זאָגען ? — — —
און זי — זי האָט בעטראָגען.

דו גערהסט אַהין, אַהער —
אַהער, אַהין —
עס וויל דיין וועה ניט שטומען — — —
און זי — זי וועט ניט קומען !...

פינף באהנען

פינף באהנען קומען אן פון שטאדט
פון וואן ער דארף צו קומען,
נו, נעה איך יעדעם מאל צום צוג
און בין אזוי פערנומען!

די צוגען קומען צו דער צייט,
ס׳האט איינער ניט פערשפעטיגט,
מיין ליעבער איז דאך אלץ ניטא —
ווי איז מיין הארץ צוועהטיגט!

און יעדער צוג קומט האסטיג אן
מיט רויך און דאמפף און ליארמען,
דאס אלעם לעגט זיך אויף מיין הארץ,
אז גאט זאל זיך דערבארמען...

אויף דער פינפטער עוועניו
(אַן אַמעריקאַניש־ליעד)

אויף דער פינפטער עוועניו
האַב איך מיט איהר געשפּאַצירט,
איז זי דאָך געוואָרען מיעד
האַב איך זי אַהיים געפיהרט.

אויפ'ן פינפטען פלאָר געוואוינט
האָט מיין טייערע — ווי הויך!
דאָך ווער האָט געקוקט דערויף:
ב'וואָלט געשטיגען צעהן פלאָר אויך!

איצטער וואויהנט מיין טייערע
ערשטען פלאָר און צווייטע טהיר,
און ערשט איצט בין איך אליין
קען נישט גרייכען מעהר צו איהר...

דו ביזט געווען...

דו ביזט געווען א זיסער קלאַנג
אין מיינע טעג;
א קלאַנג פערוועהט,
דאָס גליק פערגעהט —
דו ביזט אַוועק,
ניטאָ דיך לאַנג...

אָ, זיסער קלאַנג, וואו קלינגסטו צינד,
אין וועמעס ליעד?
איך הער מיך צו:
עס קלינגט ווייט־וואו...
עס ציהט, עס ציהט — — — —
וואו ביזטו, קינד?...

ווער?...
(געווידמעט א—ר)

ווער האָט דיר, דו אָרימעס קינד,
דיינע יאָהרען פערשניטען?
געפיהרט דיך דורך שטורם און ווינד,
דורך ים און דורך נאַכט
און האָט דיך צום ברעג ניט געבראכט —
געלאָזט דיך אין מיטען...

און קום איך דיך רעטען אצינד,
דאַ ווילסטו ניט הערען;
אַ, ווער איז דער גליקליכער, קינד,
וואָס איהם זאָל געהערען
דיין פרייד פון אַמאָל
און איצט — דיינע טרערען?...

איך וואָלט וועלען...

איך וואָלט וועלען ערגיץ וואו
לאָזען געהן זיך זוכען רוה —
פאר מיין זעלע מאט און מיעד,
פאר מיין שווער־פערוואונדעט ליעד...

איך וואָלט וועלען ערגיץ ווייט
און פערגעסען אָרט און צייט,
און פערגעסען אַלע פריינד,
און דעם נעכטען און דעם היינט.

איך וואָלט וועלען ווייט אוועק,
וואו עס זעהט זיך שוין דער ברעג
פון דעם הימעל און דער ערד
און קיין גליק ניט מעהר בעגעהרט!

אַח, וואָס ווערסטו זאָגען...

1.

אַך, וואָס ווערסטו זאָגען דער וועלט
ווען זי וועט דיך פרעגען:
וואוהין איז דיין מיידעל אוועק,
אין וואָסערע וועגען?
— איך זאָג אייך דעם אמת באַלד אויס
איך וועל מיך ניט שעמען:
אוועק איז מיין מיידעל אוועק,
וועל זאָגען צו וועמען...

2.

און אז ס'וועט דיך פרעגען די וועלט
וואס קלערסטו צו מאכען
א, שטאלצער, צי בלייבט ביי דיר רעכט
זי זאל פון דיר לאכען?

— נו, וועל איך מיר ענטפערן שטיל:
דער קלאפ איז א שווערער
דאך וועל איך קיין בייז איהר נישט טהון:
איך ליעב זי איצט מעהרער...

ליעד און ליעבע.

האָסט די ליעבע שוין פערגעסען
ס'האָט איהר הויך דיר לאַנג פערקלונגען,
אייביג אָבער לעבט מ י י ן ליעבע,
ווייל איך האָב איהר וועה בעזונגען...

מאַט און וויסט איז דיין נשמה,
ווי אַ נאַכט אָהן שיין אָהן שטערען,
מיר אין הארץ איז אלץ נאָך ליכטיג
און מיין ליעד וועט לאַנג געוועהרען.

האָט פערוועלקט מיר שנעל דיין ליעבע —
הויבען ליעדער אָן צו בליהען,
און ווען זעלבסט דו וועסט פערוועלקען
וועט מיין ליעד זיך אלץ נאָך ציהען.

נאָך דיר...

נאָך דיר וואָלט איך קיינמאָל געוויינט
מיין קעניגין — כלה...
דו ביזט דאָך א מיידעל געווען,
א מיידעל ווי אַלע...

איך האָב נאָר דיין ליעבע געליעבט,
זי איז געווען טייער,
נו, האָט זי דיר איצט אויסגעברענט,
אוועק מיט'ן פייער.

און אויב איך דערמאָן דיך נאָך אפט
ניט דיך אָבער מיין איך,
דו ביזט מיר א פרעמדע אציינד —
די ליעבע בעוויין איך...

פון גדר

...עס ווילט זיך פון גדר אמאל ארויסשפרינגען
און אייך, מיינע ברידער, אן אנדער ליעד זינגען:
א ליעד וואס איהר טאן איז א גליהענדע זינד,
וואס יעדערער גראהם איז א שטיף פון א ווינד...
און וואס ר'האט געטראגען בחדרי־חדרים,
ארויסזאגען אפען פאר רייך און פאר ארים!
און זאלען זיי וויסען פון לעבען און לוסט,
וואס יעדערער טראגט נאר געהיים אין דער ברוסט.
און זאלען ניט וועלקען קיין פירות אויף בוימער
צוליעב א געהויקערטען אלטינקען שומר...
און זאלען אויף ליעבע, אויף בלומען און גראז
קיין שומרים, קיין צוימען ניט זיין — אח, צו וואס?...

הערצער-שפּיעל

פון מיין ליעבע ווייסטו, קינד,
כ'פּיהל דיין שמייכעל;
עס געפעלט פון הערצער־שפּיעל
דיר דער שכל —

שענקסט דאָ יאָ, דאָ שענקסטו ניט
דיין בליק דיין ריינעם;
גאנגען האָסטו אַלערליי,
איך — נאָר איינעם.

און אויף דעם פערליער איך באַלד,
כ'בלייב אין מיטען,
כ'זעה דעם צווייטען שפּיעלען שוין,
אויף דעם דריטען...

דאָס נאָר מיינסטו, קינד, איך וויים
דיינע ציעלען;
היט זיך דאָך, אמאָל וועסט דו
אויך פערשפּיעלען!

צו...

(אַ פאָלקס מאָטיוו).

א היים צו מיר וואָלסטו געגאנגען,
מיין ליעבסטע, מיין אויג אין מיין קאָפּ —
דיין מאַמע, זי האָלט דיך געפאנגען
זי היט דיך, זי לאָזט דיך ניט אָפּ.

ווער האָט דערצו רעכט איהר געגעבען,
איך בין דאָס פערשטעהן ניט אין שטאנד:
איך ליעב דיך פיעל מעהרער, מיין לעבען,
ווי טויזענדער מאַמעס ביינאַנד!

אין אַ זומער-נאַכט.

גליהענדע,
ציהענדע
רופענדע נאַכט! —
וואו ליגט דיין צויבער
און וואָס איז דיין מאַכט?

ס'פלאַטערט,
עס מאַטערט
דאָס הארץ אין דער שטיל;
ס'ריהרט זיך, עס וועקט זיך
אַ יונגעס געפיהל.

קלאַנגען,
פערלאַנגען
זיי פילען דיך אָן,
פיהלסט זיך אין גאַנצען
אַ קלינגענדער טאָן...

ס'קומען,
ווי בלומען,
דיר מעדלעך פערביי,
קוקען אין ד'אויגען
דיר לוסטיג און פריי...

קעהרסט זיך
און קלעהרסט זיך:
מיין כלה וואו איז?
ווער איך זי קושען
ווי שטארק און ווי זיס...

יאָהרען —
פערלאָרען —
זיי קומען צוריק;
יונג ביזטו ווידער
און האָפסט נאָך אויף גליק?...

צו...

כ׳קען ניט. ליעבסטע, זיין דיין שיצער,
כ׳קען פון אונגליק ניט פארהיטען:
נארען זיינען פעסט און זיכער —
כ׳ווייס דער אונגליק קומט אין מיטען...

כ׳וועל מיך אויך ניט אונטערנעהמען
זיין דיין פיהרער, דיין בעגלייטער,
דען דער וועג פון לעבען, ווייס איך,
איז א קרומער, א פערדרעהטער...

כ׳קען דיר אויך מיין ווארט ניט געבען,
ליעבע אייביגע דיר שווערען,
דען דאס ריינע און דאס שעהנע
לאזט די וועלט נישט לאנג געווערען...

אדיע

(פון דייטשישען)

געוואָלט וואָלט איך איינמאָל
ביין פענסטער נאָך שטעהן,
די זון אָנצוזעהן,
ווי אזוי זי פערגעהט,
און איינמאָל נאָך זעהן,
ווי דאָס האָר דיינס, ווי גאָלד,
וואָס כ'האָב אזוי האָלד,
אין דעם ווינטעלע וועהט...

איך דענק אָן דעם טאָג
ווען איך האָב דיך דערוואוסט, —
אין דיין וויים שוואַנען־ברוסט
אונטער שניי־קלאָרען העמד;
אצינד איז דיין בליק
אזוי טרויריג און שווער —
דו זינגסט שוין ניט מעהר
און דיין לאכען קלינגט פרעמד...

די בלום איז איצט וועלק
און דאָס בעט איז שוין קאַלט
בעגריס־זשע מיך באַלד — — — —
דיין נשמה בעגעהרט
נאָך נייער פרייד — —

איך פֿערגין זיי, קינד, דיר —
פֿערבלייב נאָר מיט מיר
ביז פֿינסטערליך ווערט...

מיט טויזענד אויגען
(נאכאהמונג)

מיט טויזענד אויגען קוקט די נאכט,
דער טאג — ער קוקט מיט איינעם;
דאך אהן דער זון איז פינסטער ד׳ ערד
און לאכען ווילט זיך קיינעם.

מיט טויזענד אויגען קוקט פערשטאנד,
די ליעבע קוקט מיט איינעם,
דאך אהן דער ליעבע טרויערט אלץ
און לעבען ווילט זיך קיינעם...

איינע פון מיינע געליעבטע...

איינע פון מיינע געליעבטע
האָב איך, א פערצאָגטע, א בעטריעבטע,
מיט בעקעלעך בלאַס,
געטראָפּען אין גאַס.
מיר האָבען זיך ג'געבען די הענד
און דאַכט זיך, דערקענט...

איך האָב מיך געשפּירט
אזוי ווי א וואַנדרער, וואָס האָט לאַנג געאירט
און לאַנג איבער ים'ען געשוואומען,
איז איינמאָל אהיים דאָך געקומען —
נאָר אלץ איז געווען שוין פערוויסט —
און אלץ האָט מיט קעלט איהם בעגריסט...

זי קומט שוין ניט מעהר...

זי קומט שוין ניט מעהר אין מיין צימער צוגעהן
ווי אַלע מאָל, זיעבען אַ זייגער;
עס קוקען ניט מעהר איהרע אויגען מיט חן
אויף מיר, ווי איהר ליעבליכער שטייגער.

עס קלינגט מיר ניט מעהר שוין איהר זילבערנע שטים;
„איך האָב היינט פערשפעטיגט אביסעל —
געדאַרפט האָב איך געהן נאָך אַ ווײַלע אַ היים
צו נעהמען פון הויזטיר דאָס שליעסעל"...

עס מאַכען זיך מעהר איהרע אויגען ניט צו,
ווען כ'הויב אָן די ליפען צו קוסען,
און כ'זעה שוין ניט מעהר, ווי עס הויבט זיך איהר ברוסט
פאר לוסטיגע פרייד און גענוסען.

עס ליעגט שוין ניט מעהר אויף מיין טישעל איהר הוט
און זי זיצט שוין מעהר אויף מיין בעט ניט;
אַך, דאָס וואָס געווען אַזוי ליעב, אַזוי גוט
צוריק קומען קיינמאָל שוין וועט ניט...

עס איז נאָך אין לעבען...

עס איז נאָך אין לעבען אזוי פיעל געבליעבען —
מען קען נאָך אזוי פיעל געניסען און ליעבען:
עס שטעהען נאָך בעכער, וואָס פערלען, וואָס שוימען,
עס שמייכלען נאָך האָפנונגען, גליקען און טרוימען:
עס לאַכען נאָך אויגען און בריסט זיך בעוועגען
און ס׳ווינקען נאָך טויזענדער לוסטיגע וועגען —
נאָר ד׳האָסט זיך פערמאַטערט אין לעבענס-גערידער,
וואָלסט גערען געהן שלאָפען און פאַלען אנידער...
און ביזט אין דער לאַגע וו׳א אינגעל פון חדר,
וואָס האָט פיעל געוואַרט און געהאָפט אויפ׳ן סדר.
נו, וואָלט ער פון יעדען כוס טרינקען אביסעל —
א יונגעל, ער כאַפּט אַלע כוסות פון שיסעל!
ער טרינקט אוים דעם ערשטען, דעם צווייטען אין גאַנצען,
דער קאָפּ הויבט אָן דרעהען, די כוסות זיי טאַנצען...
און ס׳ווערט באַלד אנטשלאָפען מיין אינגעל, מיין ליעבער,
און וויין און חרוסת און קניידלאַך — בלייבט איבער...

עס האָט מיך דער פריהלינג גערופען

עס האָט מיך דער פריהלינג גערופען,
ער האָט אזוי ליעבליך געוואונקען,
און ס׳האָט זיך מיין אָרימע זעעלע
אין האָפנונגען שיער ניט דערטרונקען...

ער האָט מיר פערשפּראָכען פיעל גליקען,
מיין הארץ אָנגעפילט מיט געזאַנגען,
און בין איבער בערג, איבער טאָלען
צו זוכען די גליקען געגאַנגען...

אזוי האָב איך אלץ אומגעבלאָנדזשעט
ביז וואנען דער הערבסט איז געקומען,
און ס׳האָבען דעם סוף פון די גליקען
געצייגט מיר די וועלקענדע בלומען...

מלכות

האָב איך אַ מלכּה דאָן בין איך אַ מלך,
פיהר אַ מלוכה, רעגיער.
איז מיר די מלכּה פערלאָרען — אויס מלך,
און די מלוכה מיט איהר.

אַ, וויפיעל מלוכות האָב איך שוין פערלאָרען,
מלכּות — זיי זיינען ניט טריי.
כ׳וואָלט דאָך אַ מלכּה נאָך ווידער געגומען —
אומעטיג איז סיי ווי סיי...

צו...

עס לויערן, קינד, אויף דיר דאַרשטיגע אויגען
אויף איטליכען טריט,
און ווערסט וואָס אַ טאָג אַלץ אין נעצען פערצוויגען, —
איך וואָלט דיך פערהיט!

אויף פליגלען פון אַדלער וואָלט איך דיך געטראָגען,
מיין הערליכעם קינד,
ווייט פון דער ערד, פון די זאָרגען און פּלאָגען,
ווייט פון איהר זינד.

איך וואָלט אויסגעמיטען אפילו די שטערען,
אויף זיי ניט געטרויט —
כ׳וואָלט וועלען, דו זאָלסט נאָר אליין מיר געהערען,
נאָר מיר און דעם טויט!...

טייערע בילדער

טייערע בילדער
פון יוגענד פערגאנגענער,
כ'בין ביי איך שטענדיג,
ווי א געפאנגענער.

איז זי געוועזען
ניט קיין געלונגענע —
שוועבען דאך אלץ נאך
טרוימען צושפרונגענע...

ציהען זיך בילדער,
ווי אויף א שנירעלע:
ס'לייכטען זיך אויגעלעך:
אסתר'קע... מירעלע...

בלייבסט ווי דערשראקען,
בלייבסט א פערוואונדערטער:
ס'איז אזוי ווייט איצט
פאר מיילען פאר הונדערטער...

זיי אַ שוץ מיר...
(נאָך ביאַליק)

זיי אַ שוץ מיר, זיי אַ שוועסטער,
זיי אַ מאַמע מיר אפילו,
לאָז מיין קאָפּ אין שוים דיר לעגען,
אויסצוגיסען דיר מיין תפילה...

און פאַר נאַכט, אין צייט פון רחמים
וועל איך עפנען דיר מיין טענה!
מ'זאָגט ס'איז ערגעץ דאָ אַ יוגענד —
וואו איז מיינע?

און אַ סוד נאָך וועל איך פרעגען:
כ'בין פערברענט פון שעה'ן טריעבע;
מ'זאָגט, ס'איז ליעבע אויף דער וועלט דאָ —
וואָס איז ליעבע?...

שטערן האָבען מיר בעטראָגען
און דער חלום איז קיין וואָהר נישט;
איצטער אין דער וועלט דער גאַנצער
האָב איך גאָר נישט...

זיי אַ שוץ מיר, זיי אַ שוועסטער,
זיי אַ מאַמע מיר אפילו,
לאָז מיין קאָפּ אין שוים דיר לעגען
אויסצוגיעסען דיר מיין תפילה...

אין א שלאָפלאָזע נאַכט

אַך, עס איז ניט אויסצוהאַלטען! —
ווי עס שלייכען זיך געשטאַלטען
אין דער נאַכט אָהן שלאָף, אָהן רוה!
אַלטע טעג, שוין לאַנג פערגאַנגען,
פול דער צימער אָנגעגאַנגען,
און זיי קומען נאָך אַלץ צו.

פול דעם צימער אָנגעלאָפען,
מאַנכע דראָהען, מאַנכע שטראָפען,
אַלע אָבער פריינד, אויף דו...
איין געשטאַלט נאָר איז מיר טייער,
אין די אויגען ברענט א פייער, —
יוגענד־ליעבסטע, — דאָס ביזטו!...

דער הימעל...

דער הימעל איז לופט — עס איז מעגליך!
די ערד אָבער, פריינד, איז אונערטרעגליך.
זי האָט מיך אזוי מיעד געמאַכט — —
די בעסטע כוחות אויסגעבראַכט
אויף נויט, אויף פיין...
אַ פריינד, מיין בעטען הער:
דעם הימעל ניט צושטער —
לאָז דעם הימעל זיין!

קאָרטען-שטיבלעך

ווען איך בין געווען אַ קינד נאָך
און געבליהט, ווי'א בלום אין גאָרטען,
פלעג איך ליעב האָבען צו בויען,
קליינע שטיבעלעך פון קאָרטען.
אָ, דו ליעבע קינדהייט מיינע!
אָ, איהר שעהנע, גוטע יאָהרען!
איך געדענק אייך און די הייזלעך —
קאָרטען הייזלעך אין פיעל גאָרען.
יאָ, איך בין געווען אַ מייסטער —
הויכע שטאָקען פלעג איך שטעלען,
און בעטראַכטענדיג דעם בנין,
פלעגט מיין הארץ זיך פרעהען, קוועלען.
„זעהט, ווי הויך און שעהן מיין הויז שטעהט!“
פלעג איך רופען מונטער פרעהליך —
„נאָר ניט ריהרט עס אָן, אָך, היט זיך, —
„נאָר פּאַמעליך, נאָר פּאַמעליך...“
דאָך ביי'ן יעדען מינדסטען אָטהעם
און מיין בנין איז צופלויגען,
און בעטראַכטענדיג דעם חורבן,
פלעגען פייכט זיין מיינע אויגען.
לאָזען לאַנג מיין הויז דאָך ליעגען
איז אַ חרפּה, איז אַ שאַנדע —
„איך וועל וויעדער עם אויפשטעלען!“
הערט זיך מוטיג מיין קאָמאַנדע.

כ׳האָב אין האנד די זעלבע קאָרטעז
און דער ווילען איז נאָך גרעסער,
און איך האָב גענומען בויען
אויף דאָס ניי מיין הייזעל בעסער.
לאַנג איז דאָך דער ווינטער אָבענד
און דער ווינד. ער פייפט אין קוימען,
שטונדען לויפען און איך מערק ניט,
כ׳בוי מיר הייזלעך — קינדער־טרוימען!...

* *
*

לענגער זיינען יעצט די נעכט נאך,
און די ווינטען פייפען בייזער;
און איך הער ווי דרויסען פלאצען
נים פון קארטען — עכטע הייזער!
אך, ווי וואלט איך איצטער וועלען
אין די הייזלעך זיך פערשפיעלען,
נאר וואו זאל איך נעהמען קארטען,
נאר וואו זאל איך נעהמען ווילען?
מיינע קארטען — פיעל צוריסען
און די איבריגע פערשימעלט,
און דער ווילען אין א ווינקעל
פון מיין הארצען ליעגט און דרימעלט...
אך, ווי לאנג דער אבענד ציהט זיך,
ס'האט די אוהר ערשט צעהן געשלאגען;
גאט דו מיינער! וואס־זשע טהוט מען
ביז ס'וועט אנהויבען צו טאגען?

א געדאנק

מיר זינגען קיינמאל, וואס מיר ווילען
און זאגען קיינמאל, וואס מיר דארפען,
און וואו אהין מיר זאלען ציעלען,
דארט קענען קיינמאל מיר ניטווארפען.

און אונזער לעבען איז א לאנגער,
א דריקענדיגער פאלשער ניגון,
און אלץ וואס ווייטער ווערט אונז באנגער,
און זוכען אלץ זיך מעהר בעטריגען...

הערבסט-רעגען

2.

ווי די טראָפּען טריפען שטיל,
און ווי לאַנגזאם און ווי קיהל,
פּונקט זיי וואָלטען אָבגעגעבען
מיר א חשבון פון דעם לעבען.

ווי זיי טריפען ניט געאיילט,
ווי זיי וואָלטען אויסגעצאיילט
פון דעם לעבען אלע רגע'ס
אלע אונגליקען און פּגע'ס...

הערט אויף צעהלען! ס'ווערט צו באנג
און דער חשבון איז צו לאנג,
און ווי פיעל איהר זאָלט ניט צעהלען,
בלייבען וועט א סך פערהיילען...

2.

פייכטע ווינדען וועהען
אין דער טריעבער לופט:
פוילע חמארעם געהען
אין געשלאָסענע רייהען —
קוים דער רעגען טריפט!

געלע בלעטער ליגען
אויף דער קראנקער ערד,
ווי א פיינד בעזיגען,
וואָלט נאָך לאנגען קריגען
זיי מיט שארפען שווערד...

* *
*

איך האָב זיי געגעבען
דאָס שעהנסטע פון לעבען:
אַ, לויטערע טרעהרען ווי גאָלד,
מען האָט מיר מיט שטיינער בעצאָהלט!

נו, וועל איך מיך יעצט דאָך ניט קלעמען,
די שטיינער זיי וועל איך מיר נעמען,
איך וויים אויך מיט שטיינער צו האַנדלען:
איך וועל זיי אין פּערלען פערוואַנדלען.

פון שטאָדט

נו, איז עס א מאָדנע, משוגענע וועלט:
איך געה אין די גאַסען פון אומעט געקוועלט;
און מענשען זיי געהען פאַמעלעך און גיך —
וויפיעל פון זיי זיינען אויך איינזאם ווי איך —
ווי גוט וואָלט געוועזען צו איינעם פון זיי
גלייך צוגעהן, זיך טיילען די פרייד און דעם וועה;
שטיל צוגעהן און דריקען א מענשליכע האנד — — —
נו, איז עס א מאָדנע משוגענע וועלט:
עס האָט אונז נאָך קיינער דאָ ניט פאַרגעשטעלט;
נו, בלאָנזשעט איך, מענשען—איהר זענט ניט בעקאַנט.

* *
*

(פריי איבערזעצט)

אויסגעזונגען אַלע לידער,
אָרים האַרץ דו, שווייג אַביסעל:
ס'איז אויף אַלץ שוין דאָ אַן ענטפער,
ס'איז צו אַלץ שוין דאָ אַ שליסעל...

כ'בין דער לעצטער שוין פּאָעט
און דער לעצטער אויפגעשטראַהלט.
ווי אַ פונק ביי נאַכט, וואָס פאַלט
פון אַ גוסס'ער פּלאַנעט...

און נאָך מיר אַ פינסט'רע נאַכט —
פון דער וויסענשאַפט אַ בליהען
און דער שכל וועט זיך מיהען
אויסצוראַטען פאַנטאַזיען,
און אַ ווינטער וועט זיך ציהען
אין אַ גרויען אומעט־טראַכט...

דער איינגעשפּאַרטער

אַ, צו׳ם טייוועל, איך וועל אייך ניט הערען,
חאָטש אפילו איהר האָט רעכט,
חאָטש איך פיהר מיך אויף גאָר שלעכט,
דאָך איך דאַרף ניט איי׳רע קלוגע לעהרען!

וואָס איך טהו — דאָס פיהרט צו טויט און חעלע
און דאָס אַלץ, וואָס איך בעגעה
טהוט דערנאָכדעם אַזוי וועה,
דאָך אין וועהטאָג לייטערט זיך די זעעלע!

מיין ליעד

און וואס איך פערמעג,
און וואס איך בעזיץ:
פון ליכטיגע טעג
דעם שיין און דעם בליץ;

פון פינסטערע נעכט
דעם זיפץ און די טרער,
דאס בינד איך און פלעכט
אין ליעדער אהער.

עס איז א געמיש
פון שאטען און שטראהל:
פון איהרען א קיש,
א ווארט ווי פון גאל.

אביסעל פערזיסט,
אביסעל פער'סמ'ט;
עס איז ניט אומזיסט
דאס ליעדעל בע'טעמ'ט...

אין וואַלד

(נאָך ליליענקראָן.)

קיין מיטאָג געגעסען
האָט ער אַ וואָך צייט,
קיין געלד און קיין לויהן,
און די היים — אזוי ווייט.
שטאָט ארבייט געפינען —
נאָר הונגער און נויט,
נאָר וואָגלען און בעטלען
און קוים אַ בראָק ברויט...

וואָס געהט ער, דער אַרבייטער,
אום דאָ אין וואלד?
וואָס ווערט איהם דאָ היים
און וואָס ווערט איהם באלד קאַלט?
וואָס קוקט ער פערצאַרענט,
פער׳יאושט אין רוים,
וואָס בלאָנזשעט זיין בליק
פון אַ בוים, צו אַ בוים?

די זון געהט אַרונטער
און שטיל ווערט אַרום,
אַ פויגעל נאָר רעדט וואָס
און ווידער שוין שטום;

וואס האט זיך צושאָקעלט
דער בוים הין און הער —
צי איז דען דער מאָגערער
מענש אזוי שווער?

דאס שטריקעל — א לייכטעס,
ניט איבעריג גראָב —
נו, ליעגט שוין זיין האלז דאָרט
און לאָזט שוין ניט אָב...
דאן זינקט ער אראָב,
שא... קיין קרעכץ און קיין קול—
די זון אנגעקוקט האָט ער
שוין א לעצט—מאָל...

דער טוי אויף איהם פאלט,
ס'האָט דער טאָג שוין ערוואכט,
דער פאסטוך ער שאלט,
א טייבעלע לאכט...
עס לעבט און עס שוועבט
ווי ס'וואלט גאר נישט פאסירט,
א גוינטעל גלייכגילטיג
פייפט אונטער, שפּאציערט...

א יענער פון בערגעל
קומט אונטען אראָב,
דערזעהט דעם געהאנגענעם,
שניידט איהם באלד אָב,
ער גיעט די בעהערדען
צו וויסען עס באלד:
זשאנדארמען און אויספארשער
קומען אין וואלד.

אין פראַק אין אַ העלען,
א הערר פון געריכט
פאַרשט אוים צי קיין רויבמאָרד,
ווי ס'הייסט איהם זיין פפליכט.
זיי פיהרען דעם מת דערנאָך
ערגעץ אוועק,
און שפּעטער — א קבר
אין פעלד, און אנ'עק!

און ווייל ס'האָט איהם קיינער
פון פריהר ניט געזעהן,
בעקומט ער די נומער
דרייהונדערט און צעהן:
דרייהונדערט און נײַן
איז בעגראָבען שוין לאַנג —
ווער האָט זיי געליעבט,
ווער טהוען זיי באַנג?

נאָך ליעבע

ס׳איז שוין שפּעט געוועזען אין אָוועגד און ער׳
אין גאַס, האָט געבלאָנזשעט אהין און אהער:
געזוכט אַ בעקאַנטען — דאָס הארץ האָט געקלעמט,
נאָר קיינעם געפונען, אַח, אַלע ווי פרעמד!

צו געהן אין זיין צימער האָט ער נישט געקענט:
דאָרט שרעקען איהם איינזאַמע, גרויע פיער ווענט.
דאָרט האָט ער אויף ביכער, — זיי זיינען שוין אַלט,
און זייערע ווערטער, ווי שווער און ווי קאַלט!
נו, האָט ער בעגעגענט אַ פרוי אין אַ ראָג —
אַ סימבאָל פון שטאָדטיגען עלענד און פּלאָג.
זי האָט אָנגעקוקט איהם, ווי שמייכלענד, דאָך שטום,
נו, האָט ער פערשטאַנען און האָט געזאָגט: קום!

זי האָט איהם דורך די גאַסען און געסלעך געפיהרט
און פּונקט, ווי איהר שאָטען האָט ער זיך געשפּירט...
עס האָבען איהם דונקעלע הייזלעך געשרעקט —
„ווי ווייט איז צו געהן נאָך?“ האָט שטיל ער געפרעגט.

איך וויל נישט

איך וויל נישט זיין גרויס — מיך ציהט נישט דערצו —
וואָס האָט פאר דער צייט די גרויסקייט אַ ווערד?
איך וויל נאָר אַביסעל האַרמאָניע און רוה,
און ווייניגער טרערען צו זעהן אויף דער ערד.

איך וויל נישט קיין קאַמפף און וויל נישט קיין שטרייט,
צו ברענגען מיט געוואַלד דעם עקשן, דאָס גליק;
איך וויל נאָר, אז קלוג זאָלען ווערען די לייט. —
זאָל יעדער אַליין זיך בעפרייען פון שטריק...

פריהלינגס-פרייהייט

עס האָט שוין דער הער־גאָט די פרייהייט געשענקט
און ניט נאָר פערשפּראָכען, נאָר טאַקי ערפילט;
די ווינדען די בייזע — זיי זיינען געשטילט,
קיין חמאָרע קיין שווארצע דעם הימעל פערהענגט.

דער שנעע — ער צולאָזט שוין; מען זעהט, ער געהט אויס,
עס ווייזט זיך שוין ערטערווייז שטיקעלעך ערד;
עס האָט זיך א ליעד פון א פויגעל דערהערט, —
די זון קוקט שוין אָפען פון הימעל ארויס.

די וואסערליך פליסען און פלוידערן פריי,
דער ווינטער פערשפּארען זיי וועט שוין ניט מעהר;
און וואו נאָר דו גיסט דיינע אויגען א קעהר,
דערזעהסט דו, ווי ברייט און ווי העל און ווי ניי!

אידישע מעלאָדיען.

1.

דער תלמוד

כ׳נעהם דעם תלמוד אין דער האַנד
און ס׳ענטפלעקט זיך נייעס לאַנד,
נייעס לאַנד און נייער ישוב,
און עס שוועבט אויף אַלץ א כשוף...

ס׳וועהט, עס געהט אַנ׳אַנדער׳ לופט
און א בת־קול, דאַכט זיך, רופט;
רופט צו די וואָס זיינען זוכה —
מיט געדאַנקען ריינע, הויכע.

און ביים מישען יעדעס בלאַט
עפּעס רוישט און פליסטערט: שאַט!
שאַט, רבותי, דאָ איז הייליג,
גרויסע האָבען דאָ א חלק...

גרויסע גייסטער, ניט ווי מיר,
קענען קומען אין דער טיהר,
וואו אַהן אַנהויב און אַהן ענדען
וועהען בת־קול׳ס און לעגענדען...

2.

כל נדרי

אָ, דו טרויריג־זיסער ניגון,
וויפיעל זיפצען, קרעכצען ליעגען
אין דיין יעדען קלאנג!

אַלטע בילדער און געשטאַלטען
פון דעם גרויסען פאָלק און אַלטען
שטעהען אויף פון לאנג.

אָ, זיי שטעהען אויף פון העהלען
און זיי קרעכצען און דערצעהלען:
פון הישפּאַניען שטאמט
יענער ניגון וואָס ער ציהט זיך
און די אַלטע וואונד צוגליהט זיך
און דער גלויבען פלאמט!

ס'האָט פערפאַסט איהם דאָרט דער גלות
און דאָ קלינגט חרמות, קללות
פון א פאָלק, וואָס האָט
נישט געטאָרט זיין תורה היטען,
זיינע מצות זיינע זיטען
און געבעטען גאָט:

„זיי אונז מוחל, וואָס פון אויבען
האָבען מיר מיט פרעמדען גלויבען
אונזער גוף פערהילט!

אונזער האַרץ דאָך קען נישט שטילען:
הייסע אידישע געפיהלען
ברענען דאָרטען ווילד!"

3.

אין סכה

(אין פאָלקס־טאָן)

אַ סכה אַ קליינע
פון ברעטער געמיינע
האָב איך קוים מיט צרות געמאַכט!

געדעקט דעם דאַך
מיט אַ ביסעלע סכך
און איך זיץ אין איהר סוכות ביי נאַכט.

פון ווינד דעם קאַלטען,
וואָס בלאָזט דורך די שפּאַלטען
מיין ליכטעלע לעשען זיך וויל;

דאָ מאַך איך מיר קידוש,
און זעה נאָר אַ חידוש:
דאָס ליכטעל ברענט רוהיג און שטיל!

4.

אַ האָר פון באָרד

כ'האָב אין קלייזעל אין אַ ספר
פון אַ באָרד אַ האָר געפונען,
און: „ווער איז זי, ווער?" די שאלה
געהט מיר ניט ארוים פון זינען!

ווער פאַרט האָט זי אויסגעריסען,
און אוועקגעלעגט אהער?
צי אַ בטלן, ווען די סוגיאַ
איז איהם צוגעגאַנגען שווער?

אפשר איז זי פון אַ פּרוש?...
לאַנג נישט אין דער היים געווען...
האָט געצופּט די באָרד פאַר ווייטאָג,
וואָס ער קען זיין ווייב ניט זעהן?

אפשר אַ ישיבה־בחור?
האָט דעם טאָג נישט אָנגעביסען...
און אז ס'האָט געצופּט דער הונגער,
האָט ער זי דאָן אויסגעריסען?...

5.

די פעררעטערין

(פראגמענט)

עם האט געצויגען איהר מיט ווילדען גלוט
צום פרעמדען, פרעמדען פאלק, צום פרעמדען בלוט...
געקוקט האט זי פעראכטליך אויף איהר שטאם,
צום פרעמדען האט געגליהט איהר ליעבעס־פלאם.
און ניט דעם פרעמדען נאר — דעם שונא אויך,
וואס האט אין חרבות און אין אש און רויך
פערוואנדעלט אזוי בייז איהר פאלקס פערמעג,
אין וויסטעניש געבראכט אויף לאנגע טעג...

און ווען דער שונא האט זיין גאנצען האס בעצאהלט,
האט ער נאך נוקם זיין זיך אלץ געוואלט,
ער האט אין אינוועניג נאך אלץ געפלוכט
און האט דעם פאלקס נשמה בייז געזוכט...
און זי אהן קאמפף נאר רוהיג, שטיל און שא
האט איהם געשמייכעלט: ווילסט מיין זעעלע, נא!
ווען ס'פאלק האט שטיל געקרעכצט פאר וועה און שפאט,
האט זי געקניהט זיך פאר'ן שונא'ס גאט...

6.

חנוכה

„ברוך אתה!
זינגט דער טאטע
און ער צינדט די ליכט,
און די שטראהלען,
מילדע, פאלען
אויף זיין בלאס געזיכט.

און א פייער —
הייליג, טייער —
אין די אויגען לייכט,
און דער מידער
מיט די גליעדער
האט זיך אויסגעגלייכט.

און עס דאכט זיך,
און עס טראכט זיך:
ס'איז נאך עפעס דא;
ס'איז געבליעבען
וואס צו ליעבען —
הייליג איז די שעה!

אלטע קלאנגען
לאנג פערגאנגען —
ניין! עס קלינגט נאך צייט

זינג מיר טאטע
ברוך אתה
און איך בלייב דיין קינד!...

איך האָב ליעב...

איך האָב ליעב א שיף
נאָך פון קינדוויז אויף:
איהרע קוימענס הויך
קוקען שטאָלץ ארויף.
הודזשען נאָכאַנאַנד,
שיעסען מיט א רויך.
גערט די שיף אליין
אזוי פריי און שעהן
איבער ימים טיעף — —
איך האָב ליעב א שיף!

* * *

איך האָב ליעב א ווינד,
שטורעם אויפ'ן ים;
כוואַליעס יאָגען זיך.
בילדען אוים א צאַם.
כוואַליעס הויבען זיך
און צושלאָגען זיך.
וואַרפט די שיף זיך אום
אויף די זייטען קרום
הער און הין געשווינד — —
איך האָב ליעב א ווינד!

* * *

איך האָב נעבעל ליעב
אויפ'ן ים גערינכט;
ס'ווערט אין מיטען טאָג
אוים מיט שיין און ליכט.
פליהען זיי ארום
די מאטראָסען שנעל,
זוכען זיי א ליכט,
ווערען זאָל עס העל.
איז אומזיסט די מיה,
ווייסען זיי ניט ווי —
פינסטער... קאלט אין טריב... — —
איך האָב נעבעל ליעב!

* * *

איך האָב ליעב דעם ברעג
וואו די שיף קומט אָן:
אין דעם נייעם לאנד
וועל איך וואונדער טהאָן.
איך בין דאָך נאָך פריי,
דאָ נאָך אומבעקאנט.
וועל איך זיין אליין,
וועל איך לעבען שעהן
ביז די וויימסטע טעג — —
איך האָב ליעב דעם ברעג!...

* *
*

מיין קינד געווען איז קראנק און בלייך
נאָר זיס און ליעב און צאַרט און ווייך,
איך האָב מיט איהר קיינמאָל געהוליעט,
איך האָב זי נאָר צו זיך געטוליעט.

געטוליעט צאַרט ביי טאָג, ביי נאַכט,
ביז וואַן איך האָב זי געזונד געמאַכט,
און ווי זי איז געזונד געוואָרען,
זייט דאמאָלט האָב איך זי פערלאָרען.

אויף קאראאול

(אויף וואך)

...און ווערט דער הימעל פינסטער, שווארץ
בעדעקט מיט וואָלקענס פול, —
אַ, דאַן בעדויער מיך, מיין פריינד:
איך שטעה אויף קאראאול!...

און גיט דער דונער הויך אַ קלאַפּ
עס ציטערט אזש דיין הויז —
אַ, דאַן בעדויער מיך, מיין פריינד,
און לאַז אַ טרעהר ארויס...

אַ, דאַן בעדויער מיך, מיין פריינד,
און זאָג מיט מיטלייד פול:
„ווי שרעקליך איז אין דונער, בליץ,
צו שטעהן אויף קאראאול!"...

און גיעסט דער רעגען האסטיג, פּלייצט,
דו לויפסט אהיים זאַפּאַרט —
אַ, דאַן בעדויער ווידער מיך:
איך ריהר מיך ניט פון אָרט;

בעדויער מיך, מיין ליעבער פריינד:
דו זיצסט שוין אויף דיין שטול, —
דער רעגען נעצט און ווייקט מיך אויס:
איך שטעה אויף קאראאול!..

אוּן יאָמערט דאָרט דער ווינד ביי איך,
און רייסט מיט גוואַלד די טהיר,
אוּן פּייפט, אוּן קנאַקט, אוּן יאָמערט ווילד,—
אַ, דאַן בעדויער מיך:

דאַן פּלאַצען דעמבעס אויף אין וואַלד
און חיות פאַלען פוּל, —
איך איינער שטעה נאָר אונבעוועגט:
א י ך ש ט ע ה א ו י ף ק א ר א א ו ל !...
קאָוונא, 1895

צו׳ם רייכען ברודער

דו האָסט פערגעסען דעם ברודער׳ס נויט,
זיין עלענד און זיין פיין,
און ווען ער איז געזעסען אָהן ברויט
האָסטו געטרונקען וויין.

און ווען ס׳האָט ביי איהם אין פּאָדוואַל
ס׳לעמפּעל גערויכערט די ווענד,
האָט דעמאָלט ביי דיר אין דיין זאַל
צעהען בליטץ-לאָמפּען געברענט.

און ווען ס׳האָט דער פראָסט געקנאַקט
און ער האָט געציטערט פאַר קעלט,
האָסטו די קאַמינעס מיט האָלץ געפּאַקט
און שעלמיש געלאַכט אויף דער וועלט.

און ווי נאָר ס׳איז געקומען דער מאַי,
האָסטו שוין אין וואַלד זיך געקוויקט,
געלעגען אויפ׳ן גראָז, געפיהלט זיך פריי,
און איהם האָט די לופט דאָ געשטיקט...

צו...

ווי פריש דו ביזט און ווי געזונד!
עס וועהט פון דיר דער דופט פון לעבען,
און זיצסטו, מיידעל, מיר דערנעבען
פערהיילט זיך יענע אלטע וואונד!

א, יענע וואונד, וואס האט געמאכט
דאס קליינע מיידעל און די שוואכע,
וואס האט געפילט מיין הארץ מיט ראכע
און האט פערקעהרט מיין טאג אין נאכט.

איך לעהן מיך אהן אן דיר און וויים —
עס קעהרט זיך אום דער אלטער שאדען
און ס'האט די וועלט צוריק א באדען
און קענסט נאך ליעבען ווידער היים.

די ערשטע טעג

די ערשטע טעג האָב איך געמיינט
אַז דער הימעל פֿאַלט אַראָב,
און ער טרעפֿט מיר גלייך אין קאָפּ, —
אַ, ווי האָב איך דאַן געוויינט!

דו ביזט אַלץ ניטאָ... פֿערטראַכט
געה איך אום, פֿערקלעמט, פֿערבענגט,
דאָך דער הימעל רוהיג הענגט
און עס דאַכט מיר, אַז ער לאַכט...

איך זיץ...

(נאך קנוט האמסון)

1.

איך זיץ און איך גריבעל און קען ניט פערשטעהן:
דער קארען פערשניטען, די בלעטער צושאטען,
און אלץ, וואס אין זומער געבליהט, איז צוטראטען.
דאס גראז האט געגרינט נאר כדי צו פערגעהן —
איך קען ניט פערשטעהן!

דאס גראז האט געגרינט, כדי היי ווערען שפעטער,
דאס קארען — צו שטילען דעם הונגער און נויט,
די בלעטער — צו קיהלען אין ברענענדען וועטער —
און מיר האבען פריידען געבליהט אזוי רויט
און זיינען איצט טויט!

2.

גאָט שטראָף דיך, אַלווידע.
דו האָסט גערויבט מיין גליק
און האָסט געפיהרט מיך בלאָנזשענד,
און נעהמסט דיין וואָרט צוריק.
א ווייטער וועג ערוואַרט מיך צינד,
דאָרט שיינט קיין זון, דאָרט וויינט דער ווינד —
גאָט שטראָף דיך, אַלווידע.

גאָט בענש דיך, אַלווידע,
פאַר יעדען אויגענבליק.
דו האָסט מיך פיעלע נעמען
גערופען, אויך דיין גליק.
דו לאָזסט מיר אין דיין הארץ אריין
און ביזט א ווייל געוועזען מיין.
גאָט בענש דיך, אַלווידע!

די עלטער

ווי עס טהוט דאָס הארץ מיר וועה,
ווען איך זעה דעם אַלטען אידען
און זיין טריעב־פערלאָשען בליק,
און זיין פּנים בלאַס און מידען.

אָבגעשטופּט דאָס וועלטעל שווער,
ווי א פול־געפּאַקטען וואָגען;
נאָכגעגאַנגען און געשטופּט,
ווי די כוחות פלעגען טראָגען.

איצטער איז ער אַלט און שוואַך,
אוים אמונה, אוים בטחון,
און דער וואָגען סקריפּעט שווער,
און די רעדער באלד צוברעכען...

צום איינזאַמען

וואו דו קומסט — ביזטו קיין היגער,
וואו דו קומסט — ביזטו אַ גר;
ביזט פאַר אַלע בעסער, קליגער
און דאָס ווערט דיר אויסגעהן שווער.

דען די וועלט האָט פיעל מדינות
און פיעל מענשען און פיעל שפּראַך,
דאָך דיין זעעל האָט איהרע מינעס
און דאָס איז די שענסטע זאַך.

זאָל מען לאַכען, זאָל מען שפּעטען,
זיי ניט בייז, צוריק ניט שעלט!
לאָז דיין שפּור נאָר ניט פערטרעטען,
געה און בלייב אַליין אַ וועלט...

* *
*

קוק דעם אומגליק אין די אויגען
מיט א שמייכעל אויף די ליפען,
זאָל ער זעהן דיין מוט און כח,
זאָל ער זעהן דיין שטאָלץ.

זאָל איהם טרעפען דיינע בליקען,
ווי די פיילען פון דעם בויגען
אויפ'ן ברייטען, ווייטען שלאכט-פעלד
אין דעם שונא'ס ברוסט!

און ענטלויפען זאָל דאָס אונגליק
צו דער נארישער השגחה,
און זיך קלאָגען א פערשעממטער:
אָ, דער מענש איז שטארק!

*

דאָם בוימעלע

אַם שטעהט דאָרט אַ בוימעל
גאָר עלענד אַליין;
דעם ווינטער דעם גאַנצען
אַזוי ועט עם שטעהן.

עם וועט איהם פערשיטען
אַהן מיטלייד דער שניי —
איך קוק אויף דעם בוימעל,
און ס׳טהוט אַזוי וועה.

און ציהען זיך, ציהען
דער ווינטער וועט לאַנג,
אַהן וואַרימע שטראַהלען,
אַהן פייגעל־געזאַנג.

אָרום ווי אַ חורבן
אַלץ נאַקעט און בלויז,
דער ווינד נאָר וועט רוישען
און ליאַרמען בייז...

איך וואַרף צו דיר בוימעל,
מיין פייכטליכען בליק:
צי וועל איך דיך טרעפען
אין זומער צוריק?...

דער צופריעדענער

איך האָב ניט, ווי שלמה, געהאַט טויזענד פרויען,
(דאָס וועט איהר, איך גלויב, אָהן א שבועה מיר טרויען).
און מעג ווי פערדריסען און מעג זיין ווי שאָדע —
קיין גערטנער, פּאַלאַצען פערמעגט ניט אוודאי.
איך האָב ניט קיין קנעכט און קיין שאָף און קיין רינדער,
איך האָב ניט געהאַט עס און האָב ס'ניט אַצינדער.
און טאָמער איז איך אָט דאָס אַלעס נאָך ווענינ —
נו, ווייסט נאָך: כ'בין קיינמאָל געוועזען קיין קעניג.

נאָר וואָס-זשע? וואָס שמידט מיך, וואָס האַלט מיך ביי'ן לעבען?
איך האָב א שולמית איין קוש נאָר געגעבען —
און פרעמד קלינגט מיר איצט שוין דער הבל הבלים.
און ס'ווילט זיך מיר לעבען מיט אַלעם בשלום...

זון און פעלד און וואלד

זון און פעלד און וואלד,
און א פויגעלס ליעד —
אַ, דו טרויריג הארץ,
מיאש זיי זיך ניט!

שטראהל מיט זון צונלייך,
שטיל ווי בוימער זיי,
און צוזינג זיך גלייך
מיט דעם פויגעל פריי!

זעה ארום, ווי מילד,
זיי אויך דו ניט שלעכט —
שווייג אביסעל שטיל:
ס'וועט שוין ווערען רעכט...

ווען דאָס לעבען...

ווען דאָס לעבען איז פערביטערט
און דאָס האַרץ הויבט אָן צו קלעמען,
און א טרער אין ד'אויגען ציטערט,
און דערצעהלען — האָסט ניט וועמען.

ס'וועהט א קעלט אויף דעם ירידל'ל,
אייז — צו וואָס דו שטעקסט זיך צו;
אָ, מיין אָרים־אידיש ליעדעל —
בלייבט מיר דו האָטש, וואַרעם דו!

גרינע

1.

מיר זיינען מיט א פרעמדער שיף
גנעקומען דאָ אהער;
א פרעמדער קאפיטאן געפיהרט
האָט אונז אויף ברייטען מעער.
די שיף האָט זיך געוויעגט אהין
און זיך געוויעגט אהער;
און האָט זי וועמען איינגעוויעגט —
האָט ער גע׳חלומ׳ט שווער.

2.

א נייע לאַנד, א פרעמדע לאַנד —
ווער זיינען דאַרטען זיי? — —
ווער ס'האָט א ווייב געלאָזט אליין
מיט קליינע קינדער צוויי.
א גערטענדעל, א שטיבעלע,
א טאַטען, ווייס ווי שניי...
און ס'האָט דאָס הארץ ביי איטליכען
געדריקט אַן אנדער וויי...

8.

ווי לאַנג וועט גערן די שיף, ווי לאַנג?
האָט יעדער שטיל געטראַכט.
געפרעגט ביי איין מאַטראָז, האָט ער,
א פרעמדער, זיך צולאַכט.
געביטען האָט א נאַכט דעם טאָג,
דעם טאָג — א שווארצע נאַכט,
ביז וואן דער פרעמדער קאַפּיטאַן
האָט אונז צום ברעג געבראַכט...

4.

בענגענט האָט א פרעמדער אונז
און שטרענג געפרענט: געזונד?
און האָט בעטראכט אונז יעדערן,
ווי מען בעטראכט א הונד.
געקוקט אין ד' אויגען, און אין מויל,
בעטראכט אונז מיט א גרונד — —
וואָלט ער געקוקט אין הארצען נאָך, —
וואָלט ער דערזעהן — א וואונד...

5.

מיר האָבען זיך די הענד דערלאַנגט
און זיך צוזעגענט שטום...
ווען מען זיך ווען בעגעגענען
אין יאָהרען לאַנג ארום?...
פון ווייטען האָט די שטאָדט געדראָהט,
געשראָקען מיט איהר ברום...
און צווישען צעהנדליג שפּראַכיגע
געגאַנגען זיינען מיר שטום...

בונטע לידער.

אַ תפלה

גאָט העלף זיי, די מענשען, מיט פליגעל,
וואָס שטאַמען פון העכערער פרייד;
אָ, שענק זיי די פרייהייט אָהן ריגעל,
בעהיט זיי פון נעצען פון נייד.

זיי זייגען פון פרייהייט די טרעגער,
די טרעגער פון אייביגען ציעל;
בעשיץ זיי פון נעצען און יעגער,
וואָס לויער'ן אויף זיי אַזוי פיעל!

און קענסטו פון שלעכטס זיי ניט שיצען —
די רשעות איז שטאַרק אַזוי, פּרעך! —
דאַן שיק אויף זיי דונערן, בליצען
און זייערע פליגעל צוברעך!

און זאָלסט זיי אין אַבגרונד וואַרפען,
וואו טויט איז און חושך און קעלט,
זיי זאָלען אַרומגעהן ניט דאַרפען
פערבענקטע נאָך דיר, אויף דער וועלט!...

מאָדערנער ראָמאַנס

אין קאַפע־הויז ביי א טישעל
האָבען זיך צוויי שיך צורעדט!
איינער מיט א שפּיץ א ברייטען
און דער צווייטער שמאָל און נעט.

זאָגט דער ברייטער שפּיץ: העי, קלאַרע,
ווען־זשע וועסטו קומען פּאָרט?
איך האָב שוין בעשטעלט א צימער
אין א שעהנעם שטילען אָרט".

טרעט צוריק דאָס קליינע שיכעל
אויפ'ן ברייטען שפּיץ גאַנץ מילד:
„פּאָרזיכטיג — ער קען נאָך מערקען
און קען ווערען בייז און ווילד".

ענטפערט אָב דער שוך דער ברייטער,
טרעט דעם קליינעם שוך ביז וועה:
„האָב נישט מורא פאר דיין שוטה —
זעהסט ניט ווי ער טרינקט דעם טעע".

וויינט דאָס שמאָלע נעטע שיכעל,
ריהרט דעם ברייטען שפּיץ קוים אן:
„איך בין כלומר'שט, דאָך פערהייראט,
וואָס־זשע, ליעבער, קען איך טאָן?"

און דער ברייטער שוך ער שמייכעלט
און ער דריקט דאָס שיכעל שטארק:
„ווערסט דעם אלטען נארען זאָגען,
דארפסט געהן איינקויפען אין מארק“.

וויליגט איין דאָס קליינע שיכעל:
אלעס איז שוין אָבגעמאכט,
און פון שעהנע ליעבעס־גליקען
ליעגט עס אונטער׳ן טיש און טראכט...

און פערזינקענדיג אין טרוימען
האָט דאָס שיכעל זיך פעראירט
און דעם שוך פון אייג׳נעם מאן נאָר
האָט עס ליעבליך אָנגעריהרט.

און זי האָט זיך שטארק ענטשולדיגט
מיט א העפליך־זיסען נויג:
„אָה, פערציהה מיר, כ׳האָב אודאי,
אָנגעריהרט דיין היהנער־אויג!...“

איך פיהל

איך פיהל, ווי אן אדלער אין שטייג —
איך וויים. אז דער אייזען איז דיק,
און זוך שוין קיין וועג ניט צוריק!
קיין נס וועט זיך ווייזען
דורך גראטעס און אייזען — —
איך פיהל עס און זעה עס און שווייג!

שטערען

עס זיצען אלע שטערען פעסט אין הימעל
און זיינען מיט דעם פלאץ אזוי צופריעדען,
און לויכטען אזוי רוהיג און בעזעסען
און פלוידערן געמיטליך איינער מיט'ן צווייטען.

זיי פלוידערן פון גאט דארט אינוועניג אין הימעל
פון זייער הארר, דער אלמעכטיגער, גרויסער,
וואס איז דאך אזוי לייטזעליג און גיטיג
און האט אויף אייביג זיי געשענקט דעם הימעל.

געשענקט! זיי דארפען בלויז איהם שירה זינגען:
דאס איז דאך אזוי גרינג: בלויז דריי מאל קדוש זאגען,
דערביי זיך עטוואס דרעהען, בוקען מיט הכנעה
און נאכדעם ווידער רוהען שטיל אין לעערען הימעל.

וואס האט עס פאר א ווערט פאר גוטע, שטילע שטערען!
דאס דרעהען זיך — דאס איז דאך זייער גורל
און וויל זיך איינער נים מיט אלע גלייך זיך דרעהען
דאן פאלט ער טיעף אין תהום!

אך, פון'ם פאלענדען שטערען
לאכען אין הימעל די שטערען,
זיי לאכען קוים — קוים און נים פיעל
און ווערען גלייך שטיל.

זיי זיינען ניט ווייט דאָך פון בורא,
זיי לעבען דאָרט אלע אין מורא...
נאָר פאלט ווען א שטערען אראָב
זיי שאָקלען דאָן צו מיט'ן קאָפּ.

און הויבען זיך באלד אָן בעוועגען
און פאָרשען פון בורא די וועגען,
און ברומען דאָן קדוש נאָך מעהר
פאר גאָט, זייער אייביגען הערר!

שבת אבענד

(אַ היימיש בילד).

שבת אבענד, חצי חודש —
די לבנה אַ פערציערטע
בלאַנדזשעט אום אין מיטען הימעל,
ווי אַ מיידעל אַ פערפיהרטע.

שפּעט... דאָך ביילקע קען ניט שלאָפען,
ווי אַ טורמע איז דאָס בעטעל,
און דערצו נאָך הערט זי שפּיעלען —
ס'איז אַ חתונה אין שטעדטעל.

ווי די פיעדעלע צוגיעסט זיך,
דרינגט אין שטוב דורך לאָדען־שפּאַלטען;
ווי די טענער רופען, ציהען
און זי קען עס ניט אויסהאַלטען..

ס'איז דאָס לעבען גראָה — אַז אומעט!
און אַ שמחה אַזוי זעלטען;
און די פיעדעלע דערצעהלט איהר
פון גאָר אנדרע ווייטע וועלטען.

שטיל אין שטיבעל, אלע שלאָפען;
קיינעם קען די פיעדעל שטערען,
אויסער ביילקען ווייכט דער חלום —
און דאָס פיעדעל וועקט בעגעהרען...

ווארפט פון זיך אראפ די קאלדרע
און צושפרייט די הענד, ווי פליעגלען:
זי וואלט ערגעץ איצט געפלויגען:
נאר די טיהר איז פעסט אויף ריגלען...

אַ דיכטערס חלום

ר׳טרוימט ביינאַכט אין שלאָף אין זיסען,
אַז ער האַלט אין האַנד אַ פֿיעדעל
און ער שפּיעלט אויף איהר אַ ליעדעל;
און די טענער גיסען, פֿליסען.

און דער דיכטער ווערט בעגייסטערט
פֿון זיין אייגנעם זיסען שפּיעלען,
פֿון ערהאַבענע געפֿיהלען —
און אַ סטרונע ווערט צוריסען!

ס׳פּלאַצט אַ סטרונע פֿאַר התלהבות!
דאָך דער דיכטער שפּיעלט נאָך מעכטיג:
טענער פֿליסען ריין און פּרעכטיג —
נאָך אַ סטרונע איז צוריסען.

בלויז צוויי סטרונעס איהם געבליעבען,
ווערט ער שפּיעלען אויף די צוויי נאָר:
איינע ליעבע, איינע וועה נאָר,
ביז — איין סטרונע איז געבליעבען!

בלויז איין סטרונע. דאָך עס שפּיעלט נאָך
און דער ניגון קלינגט און גילט נאָך;
ביז די לעצטע הויבט אָן פּלאַצען
און עס הילכט בלויז פּויק און טאַצען...

אויף יענער זייט ים

(מלחמה־ליעד)

אויף יענער זייט ים —
ווי שרעקט עס און שרעקט:
דאָרט שטעהען די טישען
פון לאנג נישט געדעקט.

דאָרט סקריפּען די וויעגען
און וואַרפט זיך אום —
דער מאַמעס אַ ניגון
איז לאנג שוין דאָרט שטום.

אויף יענער זייט ים —
דער פּחד ער שאַלט!
אין הייזער די אויוועֶנס
זיי זיינען לאַנג קאַלט.

און הייבט דאָרט אַ העלצעל
ווער אויף ווען אין גאַס,
עס ברענט ניט, עס ברענט ניט —
פון בלוט איז עס נאַס!

אויף יענער זייט ים
לויכט לאַמפּ נישט און ליכט,
עס פינקלען בלויז אויגען
פון הונגערס געזיכט...

קיין ליכט און קיין פייער
איז קיינעמס געצעלט;
אויף יענער זייט ים
פערלעשט זיך די וועלט...

אייביגע חכמה

„איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען"
דערצעהלט די באָבעס האָבען אונז גאַר לאנג —
די מעשה'לעך זיי זיינען לאנג, שוין לאנג פערגעסען,
דאָך זעהען מיר נאָך יענעם אַלץ אין גאנג...

„איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען" —
(בעהאלטען ליעגט דעריין א טיעפער זינן!)
ער האָט געזוכט, געזוכט דעם וועג און ניט געפונען
און איז געגאנגען ווייטער, ווייטער, אַלץ אהין!

און יעדער העלד פון יענע מעשה'לעך די אַלטע
— געוועזען איז ער א בעטלער, צי א האַר —
איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען —
(ווי קלינגט דאָ טיעף און שעהן דעם זוכער'ס צער!)

„איז ער געגאנגען און געגאנגען און געגאנגען!" —
מיר געהען אַלע מיט מיט יענעם אלטען העלד!
ווער ס'זוכט און זוכט א פּלאַץ ערגעץ אונטער העהלען
און ווער א קליינע שטיבעלע אין פעלד...

די ביבעל

(אין קריגס־צייט)

ס׳ליעגט טרויריג די ביבעל ביי מיר אויף מיין טיש,
איך שעם מיך צו געבען עס צערטליך א מיש,
אזוי ווי מיין שטייגער אין פאריגע טעג,
ווען מענש איז געוועזען נאך מענש אין זיין וועג!

ס׳ליעגט טרויריג די ביבעל, געבונדען אין שווארץ
און שענע געפיהלען — געבונדען אין הארץ...
אך, אלץ, וואס געוועזען אזוי טייער און גרויס,
ווי שפל און קליין קוקט עס איצטער מיר אויס!

איך עפען די ביבעל, זאל זיין וואס ס׳וועט זיין!
אך, אפשר געפין איך א טרייסט צו מיין פיין!
דא האבען נביאים בעגייסטערט גערעדט,
מיט ליעבע און האפנונג די הערצער געגלעט!

איך עפען עס אויף און זאל נעהמען אן ענד!
(ניט ציטערט דערביי מיינע ארימע הענד!)
„והיה באחרית״ — א „קינד מיט א שלאנג״ —
א, היילינע ווערטער, ווי לעער אייער קלאנג!

„און שווערדען פאר אקערס״ — א, הער אויף, א האלט,
פערדרוק אין א ווינקעל די ביבעל, בעהאלט.
דו הערסט ווי פון אבגרונד דער טייוועל ער לאכט:
מען האט אלע אקערס פאר שווערדען געמאכט!...

די צווייטע געליעבטע

די צווייטע געליעבטע איז פונקט ווי דאָס ליכט
פון דער זון אין א לאַנד אין א נייעם; די שטראַהלען
האָליובען און צערטלען און ציהען זיך, פאַלען
און קושען דיין בלאַסען און דורשטיג געזיכט.

דאָך געהסטו דערצאָרענט ארום אין געהיים...
די היימישע זון דאָרט איז ווארימער, פרישער,
דער שטראַל איז דאָרט פריינדליכער, הארציגער, זיסער,
און בענקסט אַלץ צו יענער, דער ערשטער — א היים!

קרעלען

ב׳זעה א מיידעל — טראַגט זי קרעלען,
הויבט זי אַן מיר שטארק געפעלען...
קרעלען האַט אויך ז י געטראַגען
און עס הויבט דאַס הארץ אַן קלאַגען.

ליעבסטע! אך ווי וואָלט איך וועלען,
זעהן דיך איצט אין יענע קרעלען,
און עס רינען טרערען מיינע
גרויסע, ווי די קרעלען דיינע!...

ח ר ט ה

אוּן ווּעסטוּ חרטה נאָך האָבּען
אוּן קוּמען צוּריק,
דאַן ווּעל איך מיין צאַרען בּעגראַבּען
אוּן נעהם אויף דאָס גליק!

איך ווּעל דיך ניט פאַרשען, ניט פרעגען —
ס'איז אַלץ, ווּי אַ ווּינד;
נאָר דוּ זאָלסט זיך אויך ניט דערווּעגען,
מיך פאַרשען, מיין קינד.

מיר ווּעלען בּעל־תשוּבות גלייך ווּערען
אוּן ווּיינען זיך אויס,
אוּן גאָט ווּעט אוּנז בּיידען דערהערען —
זיין רחמים איז גרויס...

די ערשטע גראָהע האָר...

די ערשטע גראָהע האָר האָט מיך דערשראָקען:
אָ, מיינע האָר!
ווען היינט איז איינע נאָר,
ועט מאָרגען, — ווינד און וועה, —
שוין גראָהע ווערען צוויי,
און איבערמאָרגען — דריי,
און נאָכדעם איז פערביי,
מיט מיינע שווארצע לאָקען!...

קום!

קום מיר וועלען געהן צו די ליידענדע,
האָב ניט קיין מורא פאר זיי;
מענשען דאָרט זיינען די בעסערע,
שעהן גלאנצט אין ד'אויגען דער וועה.

ס'גלאנצען דאָרט אויגען ווי שפּיגלען,
שפּיעגעלט זיך אָב יעדער לייד...
וועסט דאָרט צום לעבענס פערפּלאָנטערניש
גיכער געפינען בעשייד.

קום, מיר וועלען געהען צו די ליידענדע,
אומעטיג איז סיי ווי סיי;
זוכסט דאָך דיר וועגען אלץ נייערע —
ליידען — נאָר זיי זיינען ניי!

דאָס לעבען רופט

דאָס לעבען ציהט, דאָס לעבען רופט
מיט שטימען אלערליי.
אין יעדען רוף, אין יעדער שטים
קלינגט אָפּ א פרעמדענס וועה...

דער וועג צו גליק, דער וועג צו פרייד
איז ערגעץ דאָ, געוויס;
דאָך מוזסטו פרעמדענס גליק אין גאנג
צוטרעטען מיט די פיס.

עס איז א שאָד דעם צווייטען׳ס גליק,
דאָס גליק פון אר׳מע לייט,
וועל איך מיר אויסקלייבען א וועג
פערוואָרפען, אָן א זייט...

איך וועל מיר געהן אליין, אליין,
פון ווייטען — נאָהענט זיין;
וועל איך דערזעהן א גערטענדעל
וועל איך אין איהם אריין..

אַך, שטאָלצעס הארץ מיינס...

(צייט־מאָטיוו).

אַ שטאָלצעס הארץ מיינס, געגוג זיך צו שעמען!
א סוף און אן ענדע!
און דאָס, וואָס דו האָסט פאר אן אמת געהאלטען
איז איצט א לעגענדע!

אזוי פיעל בעגעהרען, אזוי פיעל פערלאנגען
און גאָר נישט געקריגען,
און פון דיינע ווארהייטען אלע איז איצטער
געבליעבען איין ליעגען...

און אלע די זונען, וואָס האָבען געלויכטען,
זיי זיינען פערגאנגען;
און אלע די שטערען, וואָס האָבען געוואונקען —
מיט וואָלקענס פערהאנגען!

און וואָס וועט דיר העלפען פערמאכען די אויגען
און וויעדער זיך קליגלען? —
דו זעהסט דאָך, דער אדלער אליין איז פערבלוטינט—
צובראָכען די פליעגלען!...

ביכער

די ביכער זיי בלייבען אונז איינציג,
ווען פריינד און געליעבטע פערלאזען,
ווען ווינדען פון איינזאמע וועלטען
אין צימער מיט קעלט צו אונז בלאזען.

די ביכער געשריעבען אין פראזע
זיי ווערען גלייך אונזערע ברידער,
אויך שוועסטער בעקומען מיר דעמאלט,
דאס זיינען די ביכער מיט ליעדער.

ס'איז דא צווישען זיי גאר פערשיעדען,
די ברידער און שוועסטער — א מענגע!
א טייל זיינען הארציג און טרייסטענד,
א טייל מאכען פארוואורפען שטרענגע...

א טייל זיינען יונגע, נאך קינדער,
און פילען דאס הארץ אן מיט גלויבען,
א טייל זיינען רייך און זיי שרייבען
אונז אב א ירושה דארט אויבען...

בירגער

מיר לאַכען פון בירגער, געװעהנליך,
און קוקען אױף זײ מיט פעראַכטען,
װי גראָה און געמײן און װי קלײנליך
דאָס לעבען בײ זײ מיר בעטראַכטען.

דאָך בלאָנדזשענד בײ נאַכט װי געשפּענסטער,
אין דונקעלע אײנזאַמע גאַסען,
מיר קוקען אַרײן אין די פענסטער
צו יענע פון װעמען מיר שפּאַסען.

אין צימער לױכט פרעהליך דאָס פײער,
א טאָכטער זיצט יונג בײ דער פּיאַנע...
און דו, אָ, דו קלוגער, דו פרײער,
ביזט דעמאָלט די בירגער מקנא.

צום אלטען יאהר.

פערגאנגענער יאהר, נעהם דאס פעקעל,
די בלוטיגע קליידער נעהם צו;
שוין גרייט איז די פוהר מיט'ן גלעקעל
און פאהר שוין, און לאז אונז צו רוה.

ווילסט זאגען וואס, ווילסט זיך געזעגענען,
מען דארף ניט... מיר קענען דיך גוט...
און וועסטו דאס ניי יאהר בעגעגענען —
נעהם לינקס! ניט פערשפריץ איהם מיט בלוט!...

דאָס „שטוב מיידעל“

(פראַגמענט פון אַ פּאָעמע)

פון פינף געריכטען איז דער מיטאָג,
ניט רעכנענדיג קאָמפּאָט צו לעצט —
און עסט איהר אָפּ, דאַן בלייבט איהר זיצען
און גענעצט אוים: וואָס טהוט מען יעצט?

דאָס מיידעל נעהמט פון טיש אַרונטער,
זי איז דאָס שענסטע אין אייער הויז:
צוויי אויגען שוואַרצע, האָר ווי סאַמעט
און בענקשאַפט קוקט פון איהר אַרויס...

זי בענקט אַהיים צו טאַטען, מאַמען,
די בענקשאַפט פיהלט זי שטאַרק און טיעף,
און ווען איהר חראַפּעט נאָכ'ן מיטאָג
דאַן זיצט זי שטיל און שרייבט אַ בריעף.

איך קום אַמאָל צו אייך, בעזוכען,
איך שמייכעל צו; וואָס קען מען טהאָן?...
איך פרעג מיך נאָך אויף אייערע קינדער,
וואָס געהען מיר די קינדער אָן?

איהר נעהמט מיך צו גאר גוט און פריינדליך,
און פרעגט מיך אליין: וואס וויל איך נאך?
איך וויל דאס זיסע ליעבע מיידעל —
בעפרייען זי פון שווערען יאך.

אין דער רווישענדער גאס

1.

א מענש איז געגאנגען אין רווישענדער גאס
און טרערען זיי זיינען גערונען
און טרערען זיי זיינען געפלאָסען:
פאר וואָס? אך, צי האָט ער די פרייד נישט פערגונען
צי האָט איהם פערדראָסען
די פרייד פון די מענשען? צי טראָגט ער דען האס?..
אך, וואָס איז דער מעהר
מיט דעם אָרימען׳ס טרער?...

אך ניין, ניט דערפאר זיינע טרערען—פערקעהרט!
עס איז עפּיס אנדערש די סיבה!
אך זאָלען די מענשען דאָ פרעהלאך זיך הוליען—
ער טראָגט צו זיי אלעמען ליעבע
און האָט נישט צו וועמען זיך טוליען!
ער בלאָנדזשעט ארום שטילערהייט,
זיין טרער איהם בעגלייט!

דאָס הייזעלע

ס׳איז געווען אַ הייזעלע
נידעריג און קליין;
דאָך פערמאָגט דאָס הייזעלע
האָ אַזוי פיעל חן.

ס׳האָט געדאַכט זיך, אַז עס לעבט,
רעדען אויך געקאָנט...
נאָר געשוויגען אַלע מאָל,
קיין זאַך ניט געמאָהנט!

ס׳דאַרף אַ הוט דאָס הייזעלע:
ס׳דאַרף אַ נייעם דאַך,
ווייסט עס אָבער, ס׳איז ניטאָ
שווייגט עס, ווי קיין זאַך!

גיעסט דער רעגען, ליידט עס שטיל,
ס׳הייזעלע איז קלוג...
שטעלט מען אויפ׳ן בוידעם אָן
עמערס, טעפּ גענוג...

אויף די פענסטערלעך צום גאַס,
פּונקט ווי אויגען צוויי,
קוקען אַלט און מאַנכע שויב
פעהלט שוין לאַנג אין זיי;

שוּיבען פּעהלען און עס דאכט,
ס׳הייזעלע איז בלינד,
קלעפּט מען מיט פּאַפּיער זיי אויס,
שפּיעלט מיט זיי דער ווינד.

שוואַך איז אויך א מאַנכע וואַנד,
שוואַך איז אויך דער גרונד,
שיט מען זיי מיט פּריזבעס אָן,
ווערט׳ס צוריק געזונד.

און עס לאַכט דאָס שטיבעלע,
ווייס פון עלטער ניט,
און פון שטאַרבען טראַכט עס ניט —
שטאַרבען — גאָט בעהיט!

פריהלינג קומט — דאָס הייזעלע
ווערט ווי יונג צוריק;
ס׳קומט א פויגעל פון דער ווייט,
פּייפט: טשיריק, טשיריק!

און דאָס הייזעלע עס קוועלט,
נעהמט איהם פריינדליך אויף —
אויפ׳ן דעכעל אויפ׳ן שפּיץ
זעצט ער זיך ארויף...

און ער זינגט איהר ליעדעלעך
פון דער ווייטער וועלט
און דאָס הייזעלע הערט אויס
און דאָס הייזעל קוועלט...

אין די קינדער-יאָהרען...

אין די קינדער־יאָהרען מיינע
האָב איך קשיות פיעל געהאט,
פיעל געוועזען איז פערבאָרגען,
פיעל פערהוילען און ניט גלאט.

נאָר נישט לאנג זיך אָבגעגעבען,
נישט געגישטערט זיך צופיעל;
שווערסטע קשיות האָט פערענטפערט
מיר דער לייכטער קינדער־שפּיעל.

אויפ׳ן הימעל יאָגען וואָלקען,
קליינע וואָלקענדלעך, ווי שניי,
אך, ווער זיינען זיי, פון וואנען —
און וואוהין פאָרט געהען זיי?

2.

און עס הויבט מיך און עס טראָגט מיך
און איך בין שוין ווייט פון דר'ערד.
נאָר אַט פּאַקט מיך א חבר יאשקע
און איך בין שוין גלייך זיין פערד;

און מיר יאָגען זיך און ציהען
ביז אין געסיל ווייט אראב,
ביז'ן אלטען, ביז בית־עולם —
און מיט קשיות — פול מיין קאָפּ;

אך, די אַלע, אלע קברים
אזוי אַנגעזועט און פיעל!...
און מיר בלייבען ווי דערשראָקען,
און די הערצער שטעהען שטיל...

אך, ווער זיינען אלע טויטע? —
ס'כאפּט מיך אָן א שרעק און וועה;
וועלען טאָקע פון די קברים
תחית המתים אויפשטעהן זיי?

חבר יאשקע! נעהם די לייצעם,
נאמיר לויפען ביז'ן וואלד;
און איך בין צוריק א פערדעל
און פערענטפערט ווערט אלץ באלד.

פריהלינג אין קריעג.

שוין געלאָזען אלע טייכען
האָבען דאָרט אין לאַנד פון וועה.
וואָס זשע טראָגען דאָרט די טייכען
מיט אַ האסטיגען געשרעה.

שוין געפּעפענט אלע טייכען,
פריהלינג איז שוין דאָרט געוויס,
וואָס זשע ברענגען זיי די מענשען
פון די נאָהנטסטע אַ געריס?

העי, געלאָזען אלע טייכען
האָבען דאָרט אין בלוטיג לאַנד:
פון דעם שטורעמדיגען וואסער
שטאַרט ארויס אַ פוס, אַ האנד.

אלטע טאַטעס, אלטע מאַמעס
געהט ארויס און ווארפט אַ בליק:
ס'האָבען אייך די פריהלינגס-טייכען
אבגעבראכט די זיהן צוריק...

* * *

אין מיין האַרצען זינגט אַ ליעד
גאַר פון צייטען לאַנגע;
טענער שווערע, טענער באַנגע —
הערען קען זיי קיינער ניט!

ווען איך וואָלט עס אויסגעזונגען, —
אַלע, אַלע זאָלען הערען,
וואָלט די וועלט מיט וועה דורכגעדרונגען
און איך וואָלט — גענעזען ווערען...

טרוימעריי

איך בענק נאָך אביסעלע שעהנהייט
איך וואנדער און זוך זי ארום;
געשטאָרבען, פערדאָרבען די שעהנהייט —
אך מיאוס און טריעב אומעטום!

נו, וועל איך א בורא זעלבסט ווערען,
און שאַף מיר די שעהנהייט אליין.
פון ווערטער בעשאַף איך בת־מלכות,
מיט פנימער — צארט, מלא־חן.

בת־מלכות, גאָר פיעלע בת־מלכות,
און אויגען זיי זאָלען זיין בלוי,
און ליפּען זיי זאָלען זיין ראָזע,
און פרישע, ווי בלומען נאָך טוי...

איך לאָז זיי ניט שטעהן אין מיין צימער,
מיין צימער איז אָרים און קליין!
איך בוי פאַר זיי אוים גלייך א פּאלאץ,
די ווענד פון געשליפענעם שטיין.

און שפּיגלען, געשליפענע שפּיגלען,
בעהענג איך די ווענד אלע פיער,
און וואו איך וועל ווענדען די בליקען —
א בת־מלכה שמייכעלט צו מיר.

און אויסבעטען וועל איך די דילען
מיט טעפּיכען, אזש פון אריענט,
און בעט די בת־מלכות זיך זעצען
און איך — אין דער מיט, אנגעלעהנט.

און היים זיי די האָר גלייך צענעהמען,
די האר אזוי גאָלדיג, געדיכט,
און וועל מיך אין לאָקענס פערוויקלען,
פערבאָרגען פון וועלט מיין געזיכט...

*
*   *

אין בין ניט קיין אלטינקער מלך,
דאָך וואָלט איך, ווי דוד המלך,
געוואָלט אויך אַ תהילים׳ל שרייבען,
פאַר שפּעטערע דורות זאָל בלייבען...

און פיעלע בעטריעבטע געמיטער
מיט הייליגע אַנגסטען און ציטער —
זיי זאָלען עס זינגען, די הארציגע טענער,
און ווערען געלייטערט און שענער...

*
*   *

דו פרעגסט, וואָס איך מאַך?
ביטער און שלעכט!
טריב, איינזאַם די נעכט,
און טריבע די טעג, ווען איך וואַך..

ס'איז לויטער פערדראָסיג און לייד,
און בענקשאפט און צער — —
און ביז נאָך אַלץ נאַר
און גלויב נאָך און זוך נאָך די פרייד!

*
* *

זיי זיינען ניט ווערט, וואס איך האב זיי געליעבט —
איך האב זיי געליעבט אזוי שען;
זיי האבען גענארט מיך און האבען בעטריעבט
און נאכדעם געלאזט מיך אליין.

נו, בין איך איצט קליגער — איך יאג ניט נאך זיי,
איך קען, ווען איך וויל נאר, זיין הארט:
וואס שרייסטו, מיין הארץ, וואס טוט ווייעדער דיר ווער?
דו ווילסט דען צוריק זיין גענארט?...

*

*　　*

שוין ווידער א פריהלינג מיט בלומען,
און שלייכט אזוי ווייך, אזוי צארט,
פונקט וואָלט ער דאָס ערשטע מאָל קומען,
פונקט האָט ער נאָך קיינמאָל גענארט...

נו, שלום־עליכם, דו שליח
פון זון און פון שטראלען און ליכט !
אַ, זיי זיך, מיין ליעבער, מטריח,
ענטפּלעק מיר דיין וואהרען געזיכט...

*
* *

איך האָב דיך גענומען צו ליעבען
אין ווינטער אין קאלטען אין טריעבען:
געדענקסטו די ערשטע טעג, זיי?
געבליהט האָט די ליעבע אין שנעע!

געהאָפט, אז דער ווינטער וועט ציהען
און בוימער און גראָז וועלען בליהען...
און ווי איך האָב פריהלינג דערוואַרט
אזוי האָט די ליעבע פערדאָרט..

ס׳דאכט מיר...

ס׳דאכט מיר ס׳עפענט זיך די טהיר
און מיין ליעבסטע געהט אריין,
און איך ווארף מיר גלייך צו איהר:
ביזט געקומען, קינד דו מיין!

און די קליינע שטעהט פערשעמט
ווי א גרויסער, שווערער חטא
און זי מורמעלט שטיל, געקלעמט:
זאג מיר, אפשר איז שוין שפעט...

ניין, מיין גוטע, שפעט איז ניט
כ׳האב ווי פריהער דיך נאך האלד,
דען די ליעבע אייביג בליהט
און איז אייביג ריין, ווי גאלד...

דאָס צווייגעלע

(פון רוסיש)

אח, דו, ליעבע צווייגעלע,
וואו דען ווילסטו שווימען?
היט זיך פאר'ן בייזען ים —
וועסט אויף איהם אומקומען.

ס'וועלען דיך די פאַליעס ווייט
ווארפען אַהן ערבארמען,
ווי מען ווארפט דאָ אויף דער ערד
דעם עלענדען און אָרעמען.

ס'וועט קיין ראנגלען העלפען דאָ,
ביזט אַלץ אין סכנות,
שווים-זשע, צווייגעל, ווייטער ניט,
האָב אויף זיך רחמנות.

— אָ, צו וואָס דאָס שוינען זיך,
כ'בין סיי ווי פערלאָרען:
אָבגעריסען פון מיין בוים
בין איך לאנג געוואָרען.

איצטער מעג מיך יעדער וועל
ווארפען הויך און ניעדער,
צוצוּוואקסען צו מיין בוים
קען איך שוין ניט ווידער.

דער פרייער

קיינמאָל שרעקט איהם ניט דער מאָרגען,
נאָר דער היינט איז זיינער,
זיינע פריידען, זיינע זאָרגען
זענען העלער, פיינער.

פון א לעבען א געניוטען
לויפט ער ווי פון פייער,
ווען ווינדען האָטש איהם טוידטען, —
שטארבט ער דאָך א פרייער!...

א פֿאָלקס צוג...

אַ, ציה זיך, ציה זיך אָרים־פֿאָלק,
אַ, ציה זיך ווייט און לאַנג:
וועק אויף אין גאַס די טויבע לייט
מיט ליעדער און געזאַנג.
געה דורך די גאַס, געה דורך דעם מאַרק,
בעווייז ווי אָרימקייט איז שטאַרק!

אַ, ציה זיך, ציה זיך, אָרים־פֿאָלק
און זינג און קלינג און רוף!
פֿון פּיעלע שוואַכע, מיעדע לייט
ווערט א י י ן געזונטער גוף!
א גוף וואָס קעמפּפֿט מיט נייעם קראַפֿט
און נייע לעבענסוועגען שאַפֿט...

אַ, ציה זיך, ציה זיך אָרים־פֿאָלק,
דיין צאָרען־ליעד הויב אָן.
דאַס ליעד, וואָס האָט געדרימעלט שטיל
פֿון לאַנגע יאָהרען אָן.
זינג אויס דיין וועה, זינג אויס דיין האַס
און זאָל דערמאָנען זיך די גאַס...

די לעבענס-האַפּטע

(פֿון׳ם דײַטשען)

אונזער הארץ איז ווי א הארפע,
ווי אַ האַרף מיט סטרונעס צוויי,
אויף איין סטרונע טאַנצט די שמחה,
אויף דער צווייטער וויינט די ווייה...

און דעם מזל׳ם פינגער שפּיעלען
אויף דער הארף די אייב׳גע קלאַנגען,
היינט א פרעהליך האַכצייט-ליעדעל,
מאָרגען שטילע גרוב-געזאַנגען.

אידעאלען

עס הענגט די שענסטע פרוכט אַן בוים
און ווינקט דיר שמייכלענד צו,
דו שטרעבסט צום פרוכט, דאָך שטענדיג איז
דער בוים מעהר הויך ווי דו.

און דאָך דו שטרעבסט און שטרעבסט גאָר לאנג,
ביז וואן דו ווערסט שוין מאַט,
דאַן פאַלען וועט פיעלייכט אויף דיר
פון בוים א וועלקעס בלאַט...

צייט ליעדער.

1896—1901

עס גיעבען אין לעבען...

עס גיעבען אין לעבען
אפט פינסטערע טעג:
דו שלעפסט זיך און בלאנזשעסט
און ווייסט ניט קיין וועג.

בעגעגענסט בעקענטע,
זיי העבען די היט, —
דיין צער אויסצורעדען
דאך קענסטו זיי ניט;

עס ציהען זיך גאסען
און הייזער אהן שיעור, --
און ווייסט ניט וואו זאלסטו
אויפמאכען א טהיר.

אט שטעלסטו זיך נידער,
דו קלינגסט, דאכט זיך, אז.
נאר באלד אבער פרעגסט דו:
וואס וועסט דו דא טהאן?...

און פיהלסט זיך ווי איבריג,
און בלאנדזשעסט ארום,
א וועהטיג א טיעפער
אין הארצען נאגט שטום.

דאָן לייקענסטו צאָרניג
אין לעבען, אין גליק;
דיר פליהט דורך אין מח
א טייך און אַ בריק...

און לאָזט זיך געהן גיכער, —
עס טרייבט דיך דער שרעק:
עס שרעקט דיך דאָס לעבען,
עס שרעקט דיך זיין ברעג...

צו א געפאלענע פרוי

פייכטע, מאטע, מיעדע אויגען,
בלייכע באקען — אויסגעצויגען,
דארע איינגעפאלענע ברוסטען
מיט א הייזעריגען הוסטען — —
אויף וואס טויגסטו יעצט דער וועלט?

שוין פערוועלקט די שעהנע גליעדער,
און די ליעבע גוטע ברידער
וועלען שוין צו דיר ניט קומען, —
יונגע בלומען, פרישע בלומען
קריגט מען קויפען היינט פאר געלט!

*
* *

מענשען האָבען טיעפע הערצער.
אין די הערצער ליעגען פיעל
שעהנע, עהרליכע געדאנקען,
ריינעס, ליכטיגעס געפיהל.

נאָר עס קען א הארץ ניט רעדען
און עס מאטערט זיך און קוועלט, —
און דאָס שעהנסטע, און דאָס בעסטע
בלייבען סודות פאר דער וועלט.

* *
*

איך זינג מיינע לידער אין דונקעלער נאכט, —
עס האָט מיך א קראפט א געהיימע ערוואכט...
מען שלאָפט!.. און צו קאָפּענס ליעגט שמאטעס א פּאק.
דער זייגער קלאפּט רוהיג טיק־טאק און טיק־טאק...
איך צעהל יעדע שטונדע פון זייגער, וואָס שלאָגט
און קוקט אונגעדולדיג אין פענסטער, צי ס'טאָגט.
איך זעה די לבנה, דאָס געלע געזיכט,
ווי טרויעריג לייכט זי, ווי קארג איז איהר ליכט!...
מיר דאכט זיך זי ראָט מיר: געה לעג זיך און שלאָף,
דער קאָפּ אין דעם קישען און חלום אָהן סוף!...
דאָך וויים איך, אז הינטער'ן פינסטערן וואלד
בעוועגט זיך די זונן שוין, זי קומט אהער באלד!

* *
*

איך ווארט אויפ'ן ליכטיגען טאָג, וואָס וועט קומען
מיט גאָלדענע שטראהלען, מיט בליטהען און בלומען:
מיט פרישערע לופטען, אין וועלכע ס'וועט קלינגען
די פרעהליכע ליעדער פון פאָלק, וואָס וועט זינגען:
די פרעהליכע ליעדער, וואָס וועט ניט בעגלייטען
קיין זיפצען, קיין קרעכצען, קיין קלינגען פון קייטען...

* *
*

די לופט איז מיר ענג אין מיין צימער
און פינסטער פון לעמפּעל דאָס ליכט,
און פינסטערע שאָטען בעפאַלען
און הילען אין שווארצם מיין געזיכט.
איך קוק אויף די ווענד פון מיין צימער —
עס בלאָנזשעט מיין בליק אויף זיי אום ;
וואָס זעה איך? נאָר שאטענס און שאָטענס
און שטיל איז אזוי אלץ און שטום.
עס מעהרען זיך שאָטענס און שפּרינגען
און שטיל איז עס הערט זיך קיין קלאנג;
אין הארצען נאָר הער איך אַ זינגען,
א טרויריג־געצויגען געזאַנג.
דאָס זינגט דאָרט מיין יוגענד און קלאָגט זיך:
פערטראָגען קען זי שוין נישט מעהר !
עס ציהט מיך צו ליכט און צו פרייהייט
און דאָ — אזוי דונקעל און שווער !...

*   *
*

געה אויף מיין פערלאָשענער שטערען
פון אלטע פערגאנגענע טעג;
איך געה און איך פאל אין דער פינסטער —
בעלייכט מיר מיין זומפיגען וועג.
עס יאָגען מיך פינסטערע שאָטען
און שרעקען מיין זעעל אין מיין לייב:
געה־אויף, דו פערלאָשענער שטערען,
די פינסטערע שאָטען פערטרייב!
מיין ליעבע און האָפנונג און גלויבען
בעשטראהל מיר, בעלייכט מיר צוריק...
געה־אויף, מיין פערלאָשענער שטערען,
ערוואך, מיין פערלאָרענעם גליק!

אין קישען

אין קישען בעהאַלט איך מיין פּנים,
איך גורע זיך איין טיעף און וויין;
דער איינציגער פריינד אין מיין לעבען
איז מיר נאָר דאָס קישען אליין.

געפליקט האָט די פעדערען זיינע
מיין שוועסטער ביז שפּעט אין דער נאַכט, —
געפליקט מיט א האַרץ א צופליקטען
אין אומעט און עלענד פערשמאַכט.

וואו איז יעצט די שוועסטער פערוואָרפען,
וואו איז זי? ווער ווייסט וואָס זי מאַכט!
דערפאַר איז מיר טהייער דאָס קישען,
פייכט מאַך איך עס שטענדיג ביי נאַכט!...

* *
*

פיעל פינסטערע נעכט האָב איך ליעדער געשריעבען
און רייטען, ווי גאָלד און ווי פּעריל געקליעבען.
זיי האָבען געלויכטען אין פינסטערער נאַכט
און האָבען מיין לעבען נישט ליכטיג געמאַכט!...

דער נאַכט-וועכטער

שפּעט. די נאַכט איז קאַלט און פינסטער,
טרויעריג און נאַס ;
אין די הייזער רוהען אַלע —
טויט און שטום אין גאַס.

עלענד שלעפּט זיך נאָר דער וועכטער
אויף דער גאַס אַרום ;
אין די שטילע הייזער קוקט ער
וועהמוטיג און שטום.

דאָרט אין ווייכען, וואַרעם-בעטעל
שלאָפט זיך אַזוי גוט;
אוי, ווי וואָלטען זיינע ביינער
דאָרט זיך אויסגערוהט !

און ער קלאָגט זיך פאַר׳ן הימעל:
זעה מיין טרויער צו:
איך אַליין האָב גאָר נישט, — היט איך
פרעמדענס גליק און רוה !...

* *
*

ס'בערויבען מיך מענשען, ווי קלוגע, ווי שלעכטע, —
עס איז מיר דאָס לעבען פערשטערט!
גערויבט האָבען קלוגע מיין גליק דאָרט אין הימעל,
די שלעכטע — מיין גליק אויף דער ערד!...

דאָס נייע ליעבע ליעד

—„וואָס וועלען מיר טהון אין די שפּעטערע טעג,
וואָס וועלען מיר טרינקען און עסען!"
—אַ, ליעבסטע, ניט פּלאָג מיט דיין פראַגע מיך איצט,
איך בעט דיך, דו זאָלסט זי פערגעסען.

עס האָט מיר געזונגען מיין באָבע אַ ליעד,
דאָרט וויינט אַ געליעבטע און בעט:
„אוי, לאָמיר, מיין ליעבסטער, ענטלויפען פון דאַן,
כ'וועל ארבייטען, וואשען חאָטש גרעט!

אוי לאָמיר, מיין ליעבסטער, ענטלויפען פון דאַן,
גרינג וועל איך פערטראָגען מיין פיין:
כ'וועל ארבייטען שווער, און וועל שלאָפען אויף שטרוי —
צוזאמען מיט דיר נאָר צו זיין"! —

עס שמייכעלט מיין ליעבסטע: דיין ליעדעל איז אַלט,
די באָבע זי איז שוין לאַנג טויט,
און איך בין נאָך יונג, און איך לעב, און איך זינג
אַ ליעד פון דער ליעבע אָהן נויט!...

דער צוג

איך זיץ אליין, די נאכט איז שפעט —
עס קלעמט דאָס הארץ און דריקט מיר שווער,
ארום איז שטיל, נאָר פון דער ווייט
פייפט אויס דער צוג, איך זיץ און הער.

טרו—טרו—טרו—טרו! — ער רופט, ער רופט
מיין אלט בעקאנטער, ליעבער צוג,
טרו—טרו—טרו—טרו! — וואָס זיצסטו דאָ,
וואָס ליידסטו דאָ? גענוג, גענוג!

טרו—טרו—טרו—טרו—דו ביזט נאָך יונג,
דו ביזט נאָך יונג, געזונד און פריי!
טרו—טרו—טרו—טרו! גענוג די רוה!
טרו—טרו!... קום, וואנדער אויף דאָס ניי!...

איך וויים א הויז

כ׳וויים א הויז—דארט פייפט דער דלות
און אין קוימען וויינט דער ווינד,
און עס שמאכט און מאנגעלט דארטען
ס׳גרויסע, ארעמע געזינד.

שווארצע, פינסטערע געשטאלטען —
אויף די באקען בלויז א הויט;
און עס הערט זיך פון די קינדער
ביז אין הימעל קולות: ברויט!

און א שכור איז דער טאטע
פון די קינדער ער ענטלויפט,
לעדיג געהט ער אין די גאסען
און ער פרעסט נאר און ער זויפט!

און עס זיצט די שוואכע מאמע,
א דערשלאגענע אהן מוטה,
און זי שרעקט די קינדער: שטילער!
ס׳געהט דער טאטע מיט דער רוט!

די אָרימע כלה

עס שלאָפען אין קליינינקען שטיבעלע אלע,
עס וואכט נאָר די עלטערע טאָכטער — די כלה.
די חתונה דארף ביי איהר זיין גאָר אין גיכען
און האָט נאָך נישט פערטיג געמאכט איהרע ציכען.
עס לויפט דורכען לייווענד די נאָדעל געשווינד,
געדאנקען זיי יאָגען אין קאָפּ, ווי א ווינד:

ווי שווער איז דאָס בעטגעוואנט מיר אָנגעקומען!
עס האָט מיר מיין רוה און מיין שלאָף צוגענומען;
די פעדערען גאנצענע נעכט פלעג איך פליקען —
ווער ווייסט נאָך דעם מזל, ווער וויים נאָך די גליקען?
געשאפט יעדעס קישען מיט שוויים און מיט בלוט, —
וועל איך אויף זיי קאָנען האָטש ליגען בערוהט?

אָח, ווער איז מיין זווג? צי קען איך איהם גלויבען?
צי וועט ער דעם שלאָף ביי דער נאכט מיר ניט רויבען?
וועל איך ניט די קישען מיט טהרערען בענעצען
און אפשר אמאָל גאָר אויף ברויט זיי פערזעטצען? —
פערזעטצען, ווי ס'טרעפט אָפט ביי אונזערע לייט,
ווי ס'טרעפט מיט מיין מאַמען אין ביטערער צייט?!

דער האַנדלער

(אַ וואַרשעווער ליעד).

אויסגעטהאָן פון זיך די שאַנד. —
מיט אַ זעקעל אין דער האַנד,
געהט ער אום פון הויף צו הויף,
הייבט די אויגען אַלץ ארויף:
און ווי טרויעריג ער זינגט —
איבער'ן גאַנצען הויף עס קלינגט:
האַנדעל—האַנדעל!

זאָגט, — ווער זענט איהר, ליעבער איד,
וואָס פערצעהלט מיר אייער ליעד?
„כ'וואוין דאָרט אויף דער סמאָטשע גאַס,
אין אַ קעלער — פייכט און נאַס,
מיט אַ גרוים געזינד!
זומער קומט דאָרט נישט אריין
פון דער ליעבער זונן קיין שיין,
ווינטער — בלאָזט דער ווינד.
כ'געה מיין גאַנצען לעבען אום,
מ'הערט פון מיר נאָר, וואו איך קום:
האַנדעל—האַנדעל!

אוי, איך האָב נאָך ווערטער פיעל,
דאָך איך טראָג זיי אין דער שטיל —
קיינער דאַרף זיי ניט!

ווען איך קום אהיים ביי נאכט
אָבגעמאַטערט און פערשמאכט,
שיט איך זיי און שיט...

עס, וואָס האָב איך זיך פערערעדט...
האָט איהר נישט אָן אַלטע בעט,
אַלטע הויזען, אַלטע שיך?
וואָס איהר ווילט נאָר האַנדעל איך —
האַנדעל, האַנדעל!

* *
*

איך קוק אויף די בערג אויף די הויכע,
וואָס שטעהען, ווי העלדען אליין;
א וועהמוט נעהמט דורך מיין נשמה:
ווי בין איך ענטקעגען זיי קליין!

א וועהמוט נעהמט דורך מיין נשמה —
עס לויפט דאָך א וואָך נאָך א וואָך:
ווי קליין גאָר, וועט זיין יענעם בערגעל,
וואָס וועט מיך פערדעקען דערנאָך!...

אין א גרויסער שטאָדט

איך קען מיר אין ערגעץ
קיין רוה נישט געפינען:
עס קלאפּען די רעדער,
עס רוישען מאשינען.

פון טויזענד פאבריקען
דער רויך און די פּארע
פערשטעלען דעם הימעל,
פערציהען מיט חמארע.

איך הער נאָר א טומעל
פון האנדלען פון דינגען, —
וואו זאָל איך מיר זעטצען
מיין ליעד פאר אייך זינגען?

מיין ליעד פון דער ליעבע,
פון רוה און נחמה,
וואָס ליעגט טיעף בעהאלטען,
אין הארץ, אין נשמה!?...

צום ווינד

אוי, וואָס קענסטו זיך ניט שטילען,
ווילדער ווינד?
ווענטעס זיפצען, ווענטעס קרעכצען
טראָגסטו צינד?

צי דו האָסט געזאַמעלט אַלע
זיפצען פון דער וועלט,
און דו ווילסט זיי טראָגען, ברענגען
ביז צו גאָט'ס געצעלט?

און דו ווילסט איהם דאָרטען וועקען,
שטערען איהם זיין רוה,
נאָר די שווארצע דיקע וואָלקען
לאָזען דיך נישט צו?

און עס ברענט דיין ווילדער צאָרען
פאַר וואָס האָט
פעסט פערשלאָסען זיך אין הימעל
אונזער גאָט?!...

די שטערען

איך קוק אויפ'ן הימעל ביי נאכט
מיט צעהנדליגער פראגען אין בליק:
די שטערענדליך פינקלען און לאכען,
און ענטפערען אב מיר צוריק:

וואס פארשטסטו, דו נארישער מענש?
וואס איז אזוי שווער צו פערשטעהן!
מיר האבען געלויכטען אזוי
נאך איידער דו ביזט דא געווען.

און ביזטו געקומען, איז וואס!
מיר לייכטען, וואס מאכט עס אונז אויס!
מיר ווייסען דיין לעבען איז קורץ —
עס לעשט, ווי א ליכטעל זיך אויס!

און אז דו וועסט שטארבען, אויך דאן
מיר וועלען אלץ לייכטען, ווי פריהר,
און לייכטען אלץ רוהיג און קאלט.
און גאר נישט געדענקען אן דיר! —

* *
*

כ׳הער עס זאָגען
לייט און קלאָגען:
„אַח, די אָבגעלעבטע טעג,
זיי פערשווינדען
מיט די ווינדען,
און ניטאַ צו זיי קיין וועג!...

מיינע אלטע
טעג די קאלטע
לעבען אלע, כ׳זעה זיי דאָך,
און זיי ווינקען,
און זיי הינקען,
און זיי שלעפען זיך מיר נאָך...

* *
*

כ'וויל נעמען פון לעבען
דאָס אַלץ, וואָס עס האָט:
זיין רוהם און זיין כבוד,
זיין שאנד און זיין שפּאָט;
די ליידען פון טייפעל,
דעם נחת — פון גאָט!...

* * *

איך וויל עס זאָל ריהרען
בעשטענדיג מיין ברוסט
פון העכסטע געפיהלען,
ביז נידריגסטער לוסט!

ניט פרעג מיך קיין מיינונג,
דו נאַר, אויף דער וועלט!
וואו לעבען בעוועגט זיך
אָט דאָרט מיר געפעלט!...

אָח, לעבען, אָח לעבען,
ווי האָב איך דיך ליעב!
און אַלץ וואָס דו האָסט נאָר
איך נעהם ביי דיר, גיעב!...

אין וואלד!

קום אין וואלד, מיין ליעבער פריינד,
וואו עס סוד'ען זיך די בלעטער;
וואו עס אָטהעמט פריי די ברוסט,
וואו ערקוויקענד איז דער וועטער.

קום, מיין פריינד! פון שטאָדט ענטלויף,
פון געריידער, פון געטימעל;
דאָרט אין וואלד איז גרין די ערד,
גרין די ערד און בלאָה דער הימעל.

קום אין וואלד, מיין אָרמער פריינד,
וועסט פערגעסען אנגסט און ליידען;
הערען וועסטו דאָרט קיין פאלש:
נור פון גאָט די פייגעל רעדען.

קום מיין פריינד! דו ביזט דאָך קראנק:
מענשען האָבען דיך דערעסען;
דאָרטען וועסט דו זיי ניט זעהן,
און דו וועסט דיין זאָרג פערגעסען!

העֶרבסט

דער הימעל איז פינסטער, די ערד זי איז וויסט,
א רעגענדיל קאלטינקע טראָפּעליך גיעסט.
אין לופט, דאכט זיך, הענגט דאָרט א שווארצע קאטעדרע,
ס'לעזט עמיץ א לעקציע אויף „בראשית" דער סדרא.

ווי מאכטלאָז, ווי פויל און ווי קאלט איז זיין לעזען:
„אזוי איז די וועלט פון אמאָל נאָך געוועזען:
נור תהו ובהו, און לעדיג און וויסט!" — —
א רעגענדיל קאלטינקע טראָפּעלעך גיעסט...

* *
*

מיין פאָלק, איך האָב דיין שווערען מזל:
איך וואנדער זעלבסט, ווי דו, ארום,
איך לייד, ווי דו, אויך לייד און שאנדע
און ווער פערפינסטערט, וואו איך קום!

דאָך ביזטו גליקליכער — דיין גלויבען
בעלייכטעט דיר דיין פינסטערן וועג,
און לאנגזאם געהסטו און געדולדיג
ווערסטו וועז קומען צו א ברעג.

איך האָב שוין אבער אלץ פערלאָרען!
— מיין פאָלק! ניט רעכען מיר די זינד —
איך זעה נאָר שווארצע וואָלקען יאָגען,
איך הער נאָר, ווי עס וויינט דער ווינד!...

* *
*

נישט אַלץ האָב איך אייך אויסגעזאָגט
אין ליעד, אויף דעם פּאַפּיער —
אוי, וואונדען פיעל פערבאָרגענע,
זיי ליעגען נאָך אין מיר.

זיי זיינען סודות שרעקליכע,
כ'האָב אייך זיי נישט געטרויט;
זיי זענען פינסטער, ווי די נאַכט,
און גרויזאַם, ווי דער טויט.

אַ, שטאַרבען וועלען זיי מיט מיר,
איך וועל זיי נעהמען מיט —
און זאָל אפילו פרעגען גאָט,
איהם זאָגען וועל איך ניט!...

* *
*

איך בין קיינמאל סענטימענטאל,
איך בין א זוהן פון וואך,
ענטציקט מיך ניט פון זונן־פערגאנג,
און זעלבע זאכען נאך.
און דער לבנה'ס געלבען שיין
פערטרוי איך ניט מיין הארצענס־פיין.

איך האב קיין גאט צו קניה'ן פאר איהם,
דער הימעל איז מיר לעער,
און גיעט דאס הארץ אמאל א קלעם, —
דאס אויג איז אהן א טרער.
איך בין א זוהן פון וואך און שטרענג:
קיין רומע שטיק, ווען ס'ווערט מיר ענג!

איך בין אן ארמער מענש פון וואך,
און דאך, מיין פיעל געליעבטע, דאך:
כ'געפין א שטיקעלע פאפיער
געשריבען לאנג פון דיר צו מיר
און קען אויף אויסוועניג שוין לאנג —
ווי ווערט מיר יומטוב'דיג און באנג!
און דאס געשריפט צום הארץ איך דריק
און בענק און וויין פאר וועה און גליק!

*
*　　*

דאָס שענסטע ליעד־געזאַנג,
די שענסטע מעלאָדיען,
ניט זינג ביי'ם בליהען,
נאָר זינג ביים אונטערגאַנג.

דאָס בליהען, פריינד, איז שעהן,
עס זינגט און קלינגט אַליין!
דער אונטערגאַנג איז וועה און מיד —
פערזינג, פערקלינג עס מיט אַ ליעד!

אינהאַלט.

ערשטער טייל:

אין מיטען וועג.

אין מיטען וועג — — — — — — — — 7
דער פערלאָרענער גלויבען — — — — — — 8
הערבסט געדאנקען — — — — — — — 11
וועד? — — — — — — — — — — 12
ווי שטיל — — — — — — — — — 13
א ראט — — — — — — — — — 14
פלוצלונג ווערט דיר אומעטיג — — — — — — 15
דריי צייטען — — — — — — — — 16
לעבענס - אנגסט — — — — — — — 17
צווייערליי צער — — — — — — — 18
דאָס פערשפעטיגטע ליעד — — — — — — 19
עס איז געווען... — — — — — — — — 20
א ווייטער גליק — — — — — — — 21
פרייד און טרויער — — — — — — — 22
אויפ'ן ים — — — — — — — — — 24
אויפ'ן וואסער — — — — — — — — 28
דער ניגון — — — — — — — — — 29
וועמען? — — — — — — — — — 30
א טראָפען... — — — — — — — — 31
קענסטו? — — — — — — — — — 32
מיין בעט — — — — — — — — — 33
אין קאפע — — — — — — — — — 34
צו מיין גליק — — — — — — — — 36

דער בויםביים פענסטער — — — — — — — 37
איך האב אין לעבען... — — — — — — — 38

צווייטער טייל:

פון אייגענעם קוואל.

אני מאמין — — — — — — — — 43
אויף א פערד א ווייסען — — — — — — — 44
דער אויוועז — — — — — — — — 45
ביים גרעניץ — — — — — — — — 47
צווישען מויערען... — — — — — — — — 48
יענע... — — — — — — — — — 50
אין דער היים — — — — — — — — 51
היימישע טעכטער — — — — — — — 52
צו א שולמית — — — — — — — — 53
אין מינוטען ווייסטע... — — — — — — — 54
דער ערווארטעטער טאג — — — — — — — 55
דער טויט פון נביא — — — — — — — 56
דער פרעמדער — — — — — — — — 58
דוד'ס פידעל — — — — — — — — 59

דריטער טייל:

ביבלישע מאטיווען.

אין טאל — — — — — — — — — 63
אויף די בערג — — — — — — — — 65
די בלוטיגע שטאדט — — — — — — — 66
פון ירמיה — — — — — — — — — 67

פון קהלת — — — — — — — — — — — 69
הוי החוקקים — — — — — — — — — — 74
דער שומר — — — — — — — — — — — 75
שיר השירים — — — — — — — — — — 76

פיערטער טייל:

גאָט און טייוועל.

גאָט און טייוועל — — — — — — — — — 81
דעם דיכטערס ירושה — — — — — — — — 83
דער אמת — — — — — — — — — — — 84
צו די הימלען — — — — — — — — — — 85
די אָרימע — — — — — — — — — — — 86
אין זומער — — — — — — — — — — — 87
דער פויגעל אין שטייגעל — — — — — — 88
פאר'ן בילד — — — — — — — — — — 89
צו א כלה — — — — — — — — — — — 90

פינפטער טייל:

ליעבע.

ניטאָ קיין האלט — — — — — — — — — 93
פינף באהנען — — — — — — — — — — 94
אויף דער פינפטער עוועניו — — — — — — 95
דו ביזט געווען... — — — — — — — — 96
ווער? — — — — — — — — — — — — 97
איך וואלט וועלען... — — — — — — — — 98

אך, וואס ווערסטו זאגען? — — — — — — — 99
ליעד און ליעבע — — — — — — — — — 101
נאך דיר... — — — — — — — — — — 102
פון גדר — — — — — — — — — — 103
הערצער שפיעל — — — — — — — — 104
צו... — — — — — — — — — — — 105
אין א זומער נאכט — — — — — — — 106
צו... — — — — — — — — — — — 108
אדיע — — — — — — — — — — — 109
מיט טויזענד אויגען — — — — — — — 111
איינע פון מיינע געליעבטע — — — — — — 112
זי קומט שוין ניט מעהר... — — — — — — 113
עס איז מיר אין לעבען — — — — — — 114
עס האט מיך דער פריהלינג גערופען — — — — 115
מלכות — — — — — — — — — — — 116
צו... — — — — — — — — — — — 117
טייערע בילדער — — — — — — — — 118
זיי א שוץ מיר — — — — — — — — 119
אין א שלאפלאזע נאכט — — — — — — 120
דער הימעל — — — — — — — — — 121
קארטען שטיבלעך — — — — — — — 122
א געדאנק — — — — — — — — — 125
הערבסט רעגען — — — — — — — — 126
איך האב זיי געגעבען — — — — — — — 128
פון שטאדט — — — — — — — — — 129
אויסגעזונגען אלע ליעדער — — — — — — 130

דער איינגעשפּארטער — 131
מיין ליעד — 132
אין וואלד — 133
נאָך ליעבע — 136
איך וויל נישט — 137
פריהלינגס - פרייהייט — 138

זעקסטער טייל:

אידישע מעלאָדיען.

דער תלמוד — 139
כל נדרי — 140
אין סכה — 142
א האָר פון באָרד — 143
די פערדרעטערין — 144
חנוכה — 145
איך האָב ליעב — 147
מיין קינד געוועזן... — 149
אויף קאראאול — 150
צום רייכען ברודער — 152
צו... — 153
די ערשטע טעג — 154
איך זיץ — 155
די עלטער — 157
צום איינזאמען — 158
דאָס בוימעלע — 160
דער צופריעדענער — 161
זון און פעלד און וואלד — 162
ווען דאָס לעבען... — 163
גרינע — 164

זיעבעטער טייל:

בונטע ליעדער.

א תפלה — — — — — — — — — — 171
מאדערנער ראמאנס — — — — — — — — 172
איך פיהל — — — — — — — — — — 174
שטערען — — — — — — — — — — 175
שבת אבענד — — — — — — — — — 177
א דיכטער'ס חלום — — — — — — — — 179
אויף יענער זייט ים — — — — — — — 180
אייביגע זוכער — — — — — — — — — 182
די ביבעל — — — — — — — — — — 183
די צווייטע געליעבטע — — — — — — — — 184
קרעלען — — — — — — — — — — 185
חרטה — — — — — — — — — — — 186
די ערשטע גראהע האר — — — — — — — 187
קום! — — — — — — — — — 188
דאס לעבען רופט — — — — — — — — 189
אה, שטאלצעס הארץ מיינס — — — — — — 190
ביכער — — — — — — — — — — 191
בירגער — — — — — — — — — — 192
צום אלטען יאהר — — — — — — — — 193
דאס „שטוב מיידעל" — — — — — — — — 194
אין דער רוישענדער גאס — — — — — — — 196
פריהלינג אין קריעג — — — — — — — — 202
אין מיין הארצען זינגט א ליעד — — — — — 203
טרוימעריי — — — — — — — — — — 204
איך בין ניט קיין אלטינקער מלך — — — — — 206
דו פרעגסט, וואס איך מאך — — — — — — 207
זיי זיינען ניט ווערטה — — — — — — — 208

שוין ווידער א פריהלינג מיט בלומען — — — — 209
איך האב דיך געגומען צו ליעבען — — — — 210
ס'דאכט מיר... — — — — — — — — — 211
דאס צווייגעלע — — — — — — — — 212
דער פרייער — — — — — — — — 213
א פאלקס־צוג — — — — — — — — 214
די לעבענס הארפע — — — — — — — 215
אידעאלען — — — — — — — — — 216

אכטער טייל:

צייט־ליעדער.

(1896—1901)

עס גיעבען אין לעבען... — — — — — — — 221
צו א געפאלענע פרוי — — — — — — — 223
מענשען האבען טיעפע הערצער — — — — — 224
איך זינג — — — — — — — — — 225
איךווארט — — — — — — — — — 226
די לופט איז — — — — — — — — 227
געה אויף מיין פערלאשענער שטערען — — — — 228
אין קישען — — — — — — — — — 229
פיעל פינסטערע נעכט — — — — — — — 230
דער נאכט־וועכטער — — — — — — — 231
ס'בערויבען מיך מענשען — — — — — — 232
דאס נייע ליעבע ליעד — — — — — — — 233
דער צוג — — — — — — — — — 234
איך וויים א הויז — — — — — — — 235
די ארימע כלה — — — — — — — — 236
דער האנדלער — — — — — — — — 237

איך קוק אויף די בערג — — — — — — 239
אין א גרויסער שטאָדט — — — — — — 240
צום ווינד — — — — — — — — — 241
די שטערען — — — — — — — — — 242
כ'הער עס זאָגען — — — — — — — — 243
כ'וויל נעהמען פון לעבען — — — — — — 244
אין וואלד ! — — — — — — — — 245
הערבסט — — — — — — — — — 246
מיין פאָלק, איך האָב דיין שווערען מזל — — — 247
נישט אלץ האָב איך אייך אויסגעזאָגט — — — 248
איך בין קיינמאָל סענטימענטאל — — — — — 249
דאָס שעהנסטע ליעד־געזאנג — — — — — 250